

POLITIIKKATIETEET
VALTIO-OPPI
YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA
LAPIN YLIOPISTO

Virtuaalivaluuttasijoittajien näkemyksiä ja asenteita verotusta ja
kansalaisuutta kohtaan

Karoliina Virkki (0505262)

Pvm: 10.5.2024

Pro gradu -tutkielma

Valtio-opin tutkielmaseminaari VALO1302-3003

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Virtuaalivaluuttasijoittajien näkemyksiä ja asenteita verotusta ja kansalaisuutta kohtaan

Tekijä: Karoliina Virkki

Koulutusohjelma/oppiaine: Valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 59

Liitteiden lukumäärä: 1

Vuosi: 2024

Tiivistelmä:

Tutkielmassa tarkastellaan virtuaalivaluuttasijoittajien näkemyksiä liittyen veronmaksuun ja kansalaisuuteen. Virtuaaliomaisuus ja sen vaihdanta ovat kasvaneet merkittävästi teknologian kehityksen myötä. Yhteiskunta on jo tekemässä muutoksia lainsäädännöllisesti kuin kansainvälisten sopimustenkin osalta.

Kansalaisten asenteet vaikuttavat veronmaksukertymään ja yhteiskunnan muutossuuntiin. Virtuaalivaluuttoja käyttää tällä hetkellä pieni ryhmä, mutta niihin liittyvä maksuliikenne ja sitä kautta mahdollinen verovaje on mittavaa. Siksi tutkielmassani keskityn virtuaalivaluuttasijoittajien asenteisiin.

Keskeisimmät tulokset olivat, että merkittävä osa vastaajista piti valtion velvollisuutena tukea kansalaisiaan eri tavoin, erityisesti taloudellisesti. Korkeakoulutetuilla olivat todennäköisemmin sitä mieltä, että valtiolla on oikeus verottaa. Koulutustaustalla ei ollut vaikutusta siihen, näkikö vastaaja valtion velvollisuudeksi järjestää maksuton peruskoulutus. Kuitenkin korkeampaa koulutustaustaa omaavat henkilöt olivat todennäköisemmin sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla oikeus saada tietoa kansalaisten tuloista verrattuna peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneisiin.

Veronmaksuhalukkuudesta merkittävä tulos oli, että vaikka yleinen veronmaksuhalukkuus oli korkea, halu maksaa virtuaaliomaisuudesta veroja oli matalampi. Virtuaalivaluuttoja louhineista myös korkeampi osuus oli maksanut louhinnasta veroja kuin luovutusvoittoja saaneet. Vain vähän päälle puolet vastaajista oli maksanut veroja luovutuksistaan.

Avainsanat: virtuaalivaluutat, kryptovaluutat, monimenetelmäisyys, sijoittaminen, kansalaisuus, lainsäädäntö, verovälttely, veronmaksuhalukkuus

Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja.

Sisällys

1.	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta	1
1.2	Tutkimuskysymykset	3
1.3	Virtuaaliomaisuus yleisesti	3
1.4	Verotuksen historia sekä virtuaalivaluuttojen verotus	4
1.5	Kansainvälinen verotus ja verotussopimukset	6
1.6	Virtuaalituotesijoittaminen: alustat ja ympäristöt	7
1.7	Aktivismi virtuaalivaluuttojen ympärillä	9
1.8	Veronmaksuhalukkuus Suomessa Verohallinnon tutkimuksissa.....	10
2.	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	11
2.1	Poliittinen talous.....	11
2.2	Kansalaisuus ennen ja nyt	12
2.3	Digitaalinen omaisuus, yhteiskunta ja verotus	14
2.4	Digitaalinen kansalaisuus	15
3.	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	21
3.1	Aineiston keruu	21
3.2	Aineiston purku	22
3.3	Sisällönanalyysi ja monimenetelmäisyys.....	25
4.	TULOKSET	26
4.1	Kansalaisuus.....	26
4.1.1	Valtion oikeudet ja velvollisuudet kaikkien vastaajien kesken.....	26
4.1.2	Koulutustaustan vaikutus näkemyksiin valtion oikeuksista.....	29
4.1.3	Valtion velvollisuus järjestää maksutonta koulutusta	32
4.1.4	Näkemyksiä valtion velvollisuudesta auttaa kansalaisiaan rahallisesti.....	36
4.1.5	Vaihdanta-alustan käyttö ja suhtautuminen valtion verotusoikeuteen.....	38
4.1.6	Virtuaalivaluutan käyttö laittomuuksiin.....	40
4.2	Veronmaksuhalukkuus	41
4.2.1	Veronmaksuhalukkuus yleisesti.....	42
4.2.2	Verotuksen kokeminen vaikeaksi.....	46
4.2.3	Virtuaalivaluutta-alustakäyttäjien erot veronmaksuhalukkuudesta	51
4.2.4	Vastaajien veronmaksu virtuaaliomaisuuden tuotosta	53
5.	JOHTOPÄÄTÖKSET	53
	LÄHTEET	60
	LIITTEET	68

1. JOHDANTO

Virtuaalituotteiden ja sitä kautta virtuaalituotesijoittajien vaikutus asenteisiin, omistamiseen ja kansallisvaltiollisiin instituutioihin on mielenkiintoinen aihe, jota ei suuremmin ole tutkittu. Jotta tutkimusta ja sen tarkoitusta voi paremmin ymmärtää, avaan taustoja yhteiskunnassa tapahtuvalle murrokselle koskien virtuaaliomaisuutta, sen asemaa vaihdannassa ja lisäksi virtuaalituotteiden verotusta suomalaisessa yhteiskunnassa. Pro gradu –tutkielmani aihe on tärkeä myös siitä näkökulmasta, että nykymuotoiset valtiot mahdollistavat turhan usein omaisuuden siirrot siten, että laittomia kansainvälisiä pääomavirtoja on jopa mahdoton valvoa ja maailmanlaajuisten veropetosten uhka on suuri (Kiser & Karceski 2017, 87). Suomessa lainsäädäntö velvoittaa ilmoittamaan kaikki tulot, mutta tulojen ilmoittaminenkin on sidoksissa veronmaksuhalukkuuteen ja asenteisiin. Osa vaihdanta-alustoista saattaa luovuttaa tietoja kansallisille verohallinnoille, mutta iso osa lohkoketjuteknologiaa sisältävien tuotteisen vaihdannasta tapahtuu täysin ilman valvontaa.

1.1 Tutkimuksen tausta

Yhteiskunnan teknologiakehitys on ollut nopeaa. Kansainvälinen vaihdanta ja maailmankauppa ovat viime vuosisadalla kasvaneet räjähdysmäisesti, ja internetin murros on 1990-luvulta pyöräyttänyt kehityksen vielä suurempaan kiihtyvyyteen. Internetin aikajanallakin virtuaaliomaisuus ja erityisesti virtuaalivaluutat ovat vasta lapsenkengissään historian näkökulmasta, mutta silti vahvistaneet paikkansa nykyomistamisen ja vaihdannan muodoissa.

Hahmottaakseen virtuaalivaluuttojen murrosta paremmin on pohdittava koko rahan historiaa. Perusostosten maksaminen käteisellä tuntuu nykyään vanhanaikaiselta. Vain muutama vuosi sitten mahdollistui sirukortilla maksaminen heilauttamalla korttia maksupäätteen edessä. Nyt mobiilimaksaminen on arkipäivää. Verkkopankit kulkevat puhelimesta mukana ja rahaa siirretään ketterästi erilaisilla sovelluksilla. Perinteiseksi koetaan tietokoneella tehtävä verkkopankkivierailu. Tämä kaikki on tapahtunut kansallisvaluutoilla teknologian kehittyessä.

Bitcoin on tunnetuimpia virtuaalivaluuttoja, jonka alkuperäisenä ajatuksena oli olla hajautettu maksujärjestelmä, jota ei hallinnoida valtionvirastojen alaisuudessa. Bitcoinin jälkeen onkin julkaistu paljon muita virtuaalivaluuttoja, jotka vaikuttavat kyseenalaistavan keskuspankkijohtoisuuden. Osa palveluntarjoajista on ottanut käyttöön omia virtuaalivaluuttamaksuvälineitään omilla alustoillaan. (Prasad 2022, 13-21.)

Avoimen internetin ohelle on syntynyt TOR-verkko, joka on lyhenne sanoita *The Onion Router* ja joka tunnetaan myös darkwebinä eli pimeänä verkkona. TOR-verkon käyttö on suosittua rikollisessa toiminnassa sen jäljittämättömyyden takia. Pimeässä verkossa käydään tunnetusti huumausainekauppaa ja vaihdanta tapahtuu melkein poikkeuksetta virtuaalivaluutoilla. (Malin 2022, 1-25.)

Siinä, missä aikanaan kauppaa käytiin lähinnä valtioiden sisällä ja ulkomaankauppaa säädeltiin huomattavasti tiukemmalla otteella, voi nyt klikkauksella ostaa Kiinasta johtoliitoksen tai hyödykkeitä, jotka eivät täytä Suomen lainsäädäntörajoitteita. Vaihdantavaluutta ei ole kiinni enää käteisessä ja vaihtamalla verkkokaupan yläreunasta maa-asetuksia, saa oikean valuutan helposti ja luottokorttiyritykset huolehtivat vaihtokursseista. Virtuaalivaluutat ovat murtautuneet tämänkin vaihdantasäätelyn yli, koska niihin kohdentuvia kansallisia lainsäädäntöjä vasta rakennetaan – puhumattakaan kansainvälisistä sopimuksista.

Oma asemani tutkijana tässä aihealueessa herätti kysymyksiä. Olen tällä hetkellä Verohallinnon vakituinen työntekijä, mutta en työssäni kuitenkaan ole vaikuttanut virtuaalivaluuttaverotuksen käytänteisiin. Työtehtäväni ovat kansainvälisen henkilöverotuksen parissa. Olen ollut ajoittain tekemissä asiantuntijapositioneissa työskentelevien kanssa ja olen keskustellut heidän kanssaan tutkielmastani.

Pohdin myös ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Päädyin siihen, että suojaan vastaajien henkilötiedot mahdollistamalla mahdollisimman anonyymien vastauspohjan. Käytin julkaisua Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisua Ihmisen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa (2019) pohdinnan tukena.

1.2 Tutkimuskysymykset

Varsinainen tutkimuskysymykseni on: Millaisia asenteita virtuaalivaluuttasijoittajilla on verotukseen ja kansalaisuuteen? Jaan tutkimusongelman kolmeen alakysymykseen. Kysymyksiin vastaaminen mahdollistaa itse tutkimuskysymykseen vastaamiseen. Näin ollen kysyn aineistolta seuraavat kysymykset:

- Millaisia näkemyksiä virtuaalivaluuttasijoittajilla on valtion oikeuksista ja velvollisuuksista kyselytutkimuksen pohjalta?
- Eroavatko virtuaalivaluuttasijoittajien asenteet veronmaksusta aiemmin tehdystä tutkimuksesta?
- Millaisia eroja voi havaita veronmaksuhalukkuudessa eri virtuaalivaluuttasijoittajaryhmillä?

1.3 Virtuaaliomaisuus yleisesti

Virtuaaliomaisuus käsittää yleisesti kaikki virtuaalituotteet, mutta tässä tutkimuksessa käytän virtuaaliomaisuutta terminä virtuaalivaluutoille sekä NFT:ille. Avaan tässä alaluvussa ensin virtuaalivaluuttojen perusasioita ja sen jälkeen NFT:n perusasioita. Virtuaalivaluutat ja NFT:t ovat kuitenkin nimestään huolimatta omaisuutta.

Bitcoinista kiertää tarinoita siitä, kuinka sen alkuaikana joku vaihtoi kymmenen Bitcoinia yhteen pizzaan. Silloin yhden bitcoinin arvo oli siis 1/10 pizzaa. Arvo on sittemmin noussut siten, että muun muassa 1.5.2022 hinta oli 35 720 euroa ja maaliskuussa 2024 hinta on ollut jo 60 000 eurossa kappale (Yle.fi 31.7.2022 & 1.3.2024). Euroopan keskuspankki on lausunut Bitcoinin arvoksi nolla euroa, vaikka samaan aikaan Yhdysvaltojen rahoitusvalvonta on 10. tammikuuta 2024 hyväksynyt suurille varainhoitoyhtiöille oikeuden perustaa rahastoja, joiden salkuissa on pelkästään Bitcoineja (Yle.fi 1.3.2024).

Harhaanjohtavasta nimestään huolimatta virtuaalivaluutat eivät ole valuuttaa. Kyseessä on loppukädessä tuote, joka on pohjimmiltaan kasa digitaalisia allekirjoituksia transaktiolistausmuodossa. Niitä käsitellään useimmiten samalla tavalla kuin valuuttaa, niitä nimitetään usein kolikoiksi ja niitä monella alustalla käytetään vaihdantavälineenä. (Kuutti 2017.)

Koska virtuaalivaluutta on pohjimmiltaan vain yksi tuote toisten joukossa, niiden rinnalle on syntynyt samanlaisia lohkoketjuja hyödyntävät Non-fungible tokenit eli NFT:t, jotka taas toimivat eräänlaisena yksilöintipolttomerkkinä erilaisille koodeille. Näkyvintä tämä on ollut Bored Ape Yacht Clubin apinakuviissa, joissa jokainen digitaalinen apinakuva on yksilöitävissä NFT:llä. Näitä kuvia on myyty korkeilla summilla. NFT siis yksilöi virtuaalituotteen ja tekee virtuaalituotteesta uniikin.

Helmikuussa 2023 Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra nimesi NFT:t suomenkielisesti *digitaalisiksi hallintatodistuksiksi*. (Suomalainen 2023). Termi on hyvin osuva, koska sen tarkoituksena on yksilöidä digitaalinen tuote. Tämä voi olla käänteen tekevää teknologiaa tulevaisuuden digitaalisen omistuksen käsittelyssä.

1.4 Verotuksen historia sekä virtuaalivaluuttojen verotus

Adam Smith (2012, 5. kirja, 2. luku) puhuu verotuksesta siten, että hän näkee verojenmaksun yksilön velvollisuutena valtion suojelusta vastaan. Hän vertaa kansalaisia vuokralaisiin, jotka maksavat osuutensa asuinpaikan vuokrasta. Hän kuvaa verotuksen olevan tasapainoilua kulutuksen ja julkisten palveluiden välillä.

Ymmärtääkseen verotusjärjestelmien kehitystä, on ymmärrettävä myös verotuksen historiaa ja sen vaikutusta politiikkaan. Talous ja sen rakenteet ovat aina seurausta yhteiskunnallisista sopimuksista. Kuka hallitsija suojelee ja rahoittaa suojelua veroilla? Mitä hallittavat saavat hallitsijalta maksettuaan veroja? On siis kysymys loppukädessä sopimuksista, joihin kansalaiset ja valtiot sitoutuvat ja joita rakennetaan kehityksen myötä aina aikansa mukaisiksi. (Kiser & Karceski 2017.)

Suomessa verotus on luonnollisesti seurailut Ruotsin linjaa historian saatossa. Jopa autonomian aikana verotuskäytännöt säilytettiin Ruotsin mallilla, vaikka veronkanto suuntautuikin kruunun sijasta yksinomaan Suomen omiin tarpeisiin. Tällöin syntyi instituutio nimeltä *Valtiovarainministeriö*. (Verotuksen historiaa Suomessa, Verohallinnon julkaisu 381.09.)

Ensimmäinen tulo- ja varallisuusverolaki säädettiin 1920. Ennakkoperintälaki tuli 1943 paikkaamaan sodan luomaa kehittämistarvetta veronkannolle. Seuraava iso muutos tulo- ja varallisuusverolakiin tuli 1974. Samalla vuosikymmenellä yhtenäistettiin hajanaista

veronkantoa useamman ministeriön alta yksinään Verohallinnon tehtäväksi. Kokonaisverouudistuksena tunnettu kehitysaskel otettiin 1989 ja silloin myös lähetettiin ensimmäiset verokortit, joihin oli laskettu henkilökohtaiset veroprosentit edellisten vuosien tietojen perusteella. Seuraava iso askel oli 1993 pääomatulon ja ansiotulon verotuksen eriyttäminen. (Verotuksen historiaa Suomessa, Verohallinnon julkaisu 381.09.)

Kun yhteiskunta on digitalisoitunut, myös Verohallinto on tehnyt niin. *Palkka.fi* ja *Verokortti verkossa* -palvelu olivat ensiaskeleita digitaalisiin palveluihin 2006-2007. Tätä seurasi *Veroilmoitus verkossa* -palvelu 2008. Nopeassa kehityksessä palveluita laajennettiin vauhdilla ja *OmaVero* -palvelu avattiin 2016 ja *Tulorekisteri* 2019. Sittemmin on tullut myös API-rajapinnat ja muiden sähköisten tietopyyntöjen käyttöönotto. (Verohallinnon digitalisaation kehityshistoria, 17.9.2021.)

On siis selkeää, että Suomen valtio on pyrkinyt pysymään kehityksessä mukana, vaikka riskiä kompastumiselle kehityksen rattaissa on nähtävissä. Jos tarkastellaan verotuksen historiaa ja kansalaisuutta kokonaisuutena, digitalisaatio on täysin läsnä nykytilanteessa. Keskitynkkin seuraavissa kappaleissa virtuaaliomaisuuden verottamiseen ja digitaaliseen kansalaisuuteen.

Aiemmin Verohallinnon ohjeet tunnistivat vain virtuaalivaluutat verotettavaksi tuloksi, mutta nykyään myös NFT:iden luovutusvoittojen verotusohjeet on julkaistu (vero.fi 2022). Tämä kertoo siitä, miten valtion instituutio muuntuu teknologiakehityksen mukana. Keväällä 2022 Verohallinto julkaisi myös näkyvästi webinaareja virtuaalivaluutoista (vero.fi). Sama suunta jatkui keväällä 2024, kun virtuaalivaluutat olivat näkyvästi esillä Verohallinnon sosiaalisessa mediassa (Facebook & Instagram 23.4.2024).

Virtuaaliomaisuutta käsitellään tuloverolain mukaisena omaisuutena. Arvonmuutos realisoituu aina, kun virtuaalivaluutaa muutetaan mihin tahansa viralliseen valuuttaan, vaihdetaan hyödykkeeseen tai palveluun tai vaihdetaan toiseen virtuaalivaluuttaan. Jokainen erillinen tapahtuma käsitellään verotuksessa erikseen. (Syventävä vero-ohje: Virtuaalivaluuttojen verotus 22.1.2020.)

Virtuaalivaluuttojen louhinta eli uusien virtuaalivaluuttayksiköiden luominen ovat myös veronalaista tuloa. Louhinnasta saatua tuloa käsitellään pääasiassa ansiotulona, paitsi silloin, kun kyseessä on vastikkeena saatu palkkio louhinnasta, jolloin kyseessä on pääomatulo.

Louhinnasta aiheutuneita kuluja voi vähentää tietyin ehdoin verotuksessa. (Syventävä vero-ohje: Virtuaalivaluuttojen verotus 22.1.2020.)

Huhtikuussa 2024 Verohallinto kertoi, että vuonna 2023 Verohallinto löysi 30 miljoonalla eurolla virtuaalivaluuttojen myyntivoittoja, joita ei ollut ilmoitettu verotukseen. Virtuaalivaluuttapörssit luovuttavat enemmän tietoja Euroopan Unionin DAC8-direktiivin hyväksynnän jälkeen. Tulevaisuudessa tiedonvaihto virtuaalivaluuttavaihdannasta tulee olemaan entistä kansainvälisempää. (Etelä-Suomen Sanomat 22.4.2024 & Verohallinnon tiedote, 22.4.2024.)

1.5 Kansainvälinen verotus ja verotussopimukset

Siinä, missä kansallisvaltiot määrittelevät itse oman verotuksensa, toisten valtioiden kanssa on tehtävä erinäisiä sopimuksia ja myönnytyksiä talouden ja helpon työvoiman liikkuvuuden mahdollistamiseksi. Verosopimuksia solmitaan kahden tai useamman valtion välillä. Se on väline siihen, että valtio voi luopua tietyin ehdoin omasta verotusoikeudestaan. Verosopimusten avulla pyritään estämään kaksinkertaista verotusta ja verojen välttämistä. (Malmgren & Myrsky 2017, 30-31.)

Jotta verosopimusten tulkitseminen olisi vaivattomampaa ja myös eri oikeusasteissa kiistattomampaa, on olemassa erilaisia verosopimusmalleja. Suomessa on yleisemmin käytössä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (Organisation for Economic Co-operation and Development) eli OECD:n malliverosopimus, kun taas kehittyvät maat nojautuvat usein Yhdistyneiden Kansakuntien eli YK:n malliverosopimukseen. Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen voidaan tehdä hyvitys- tai vapautusmenetelmällä. Palaan tähän myöhemmin käsitellessäni virtuaalivaluuttojen verotusta kansainvälisessä toiminnassa. (Malmgren & Myrsky 2017, 34-60.)

Koska virtuaalivaluutat eivät periaatteessa kunnioita valtioiden rajoja vaihdantavälineenä, niistä saatavia tuloja ja niiden verotusta on sovellettava verosopimusten valossa. Verosopimukset on solmittu pääasiassa ennen etätyön normalisoitumista ja pandemiaa, joten monet verosopimusten artiklat ja niihin pohjautuvat verotuskäytännöt perustuvat fyysisen työnteon sijainnille. Tämä vaikuttaa myös virtuaalituotteiden verotukseen ja kaupantekoon, koska kyseisten tuotteiden vaihdantaa ei ole sidottu kansallisvaltioiden fyysisten rajojen

sisälle tai edes sisäiseen valvottuun taloustoimintaan, vaan omistajat ja louhijat ovat fyysisesti sijoittuneet ympäri maailmaa. Tämä on yksi syy, miksi haluan tarkastella kansalaisuutta ja virtuaalivaluuttasijoittamista.

1.6 Virtuaalituotesijoittaminen: alustat ja ympäristöt

Bitcoin, joka on tunnetuin ja ensimmäisenä pidetty virtuaalivaluutta, on jäänyt vähälle tutkimukselle yhteiskuntatieteissä. Sen varhaisista vaiheista liikkuu paljon erilaisia tarinoita, mutta loppujen lopuksi niitä on hankala vahvistaa. Yleisesti kuitenkin puhutaan, että ensimmäinen Bitcoinin transaktio eli siirto käyttäjältä toiselle, tapahtui vuonna 2009 (Forbes 8.5.2024.)

Sittemmin vaihdantatavat, virtuaalivaluuttojen säilytystavat ja vaihdanta-alustat ovat kehittyneet huimaa vauhtia. Osaa kolikoista säilytetään niin kutsutuissa *hardware*-lompakoissa, jotka siis ovat yleensä kovalevyillä säilytettävä ohjelmisto, jonka suojissa virtuaalivaluutat ovat. Tästä toinen malli on niin kutsuttu *software*-lompakko, jossa ohjelmisto on sijoitettuna verkkoon. Tämän lisäksi on paljon vaihdanta-alustoja, niin kutsuttuja krypto-pörsssejä, joissa vaihdetaan – ainakin näennäisesti – pörssimäisesti virtuaalivaluuttoja toiseen. NFT-tuotteiden vaihdannalle on myös omia kauppapaikkoja, mutta monet myynnit tapahtuvat myös yksittäiseltä käyttäjältä toiselle.

Koska kehitys on ollut huimaa, valtiot ovat heränneet virtuaalivaluuttamyynnin rahaliikenteeseen: Kansallisten valuuttojen keskuspankkijohtoisten valuuttojen rinnalle on noussut vaihdantavälineitä, jotka käyttäytyvät rahan lailla, mutta ovat silti pohjimmiltaan vain erilaisia lohkoketjuja. Arvoa ei ole sidottu muuhun kuin vaihdanta-arvoon, vaikka toki on syntynyt erilaisia ”*stablecoineja*” eli vakauttamiseen pyrkiviä virtuaalivaluuttoja, jotka on pyritty keinotekoisesti sitomaan johonkin kansallisvaluutan arvoon.

Valtiot ovat kuitenkin muuttaneet lainsäädäntöään virtuaalivaluuttojen suosion kasvaessa. Suomen laissa virtuaalivaluuttojen vaihtopalvelu on määritelty siten, että termillä tarkoitetaan henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka liiketoimintana on vaihtaa virtuaalivaluuttoja toiseen, ylläpitää markkinapaikkaa tai vaihtaa virtuaalivaluuttoja palveluihin (Laki virtuaalivaluutan tarjoajista 2§ 572/2019). Suomessa on myös rekisteröitymisvelvollisuus

virtuaalivaluutan tarjoajille (Laki virtuaalivaluutan tarjoajista 4§ 572/2019). Tämä rekisteröitymisvelvoite on ollut voimassa vuodesta 2019, joten tämä on huomattava askel sille, että valtio ottaa osaa digitalisoituvaan yhteiskuntaan.

Yksi merkittävät virtuaalivaluuttojen vaihdanta-alusta on TOR-verkko. Se on lyhenne sanoista *The Onion Router*. Se on vapaa ohjelmisto, joka on rakennettu siihen, että käyttäjien pysyminen anonyymina olisi mahdollisimman pitkälle vietyä. Tämä tapahtuu niin kutsutulla sipulireitityksellä, jossa aina aiempi ”sipulikerros” (=solmu) salaa seuraavan, jolloin on mahdotonta jäljittää käyttäjää. Osa virtuaalivaluuttojen vaihdannasta tapahtuu TOR-verkossa. Siellä on markkinapaikkoja, joissa virtuaalivaluuttoja käytetään huumausainekauppaan ja muiden laittomien hyödykkeiden saamiseen. Näitä markkinapaikkoja Suomen poliisi sulkee aina ajoittain päästessään kiinni verkkorikollisten toimintaan. (Malin 2022.)

Latasin itse selaimen, jolla pääsee TOR-verkkoon ymmärtääkseni asiaa paremmin. Tämä on täysin laillista. TOR-verkon rakenne vain mahdollistaa laittomien asioiden tekemisen, koska se lisää äsken selitetyn sipulikerroksen, joka vaikeuttaa verkkovierailujen jäljittämistä. Yleinen virheajatus on, että kyseinen verkko olisi vain huumausainekauppa varten, mutta se myös mahdollistaa yksityisemmän selailun. Tämä on tärkeää huomioida, kun pohditaan digitaalisen kansalaisuuden oikeuksia.

Ajan mittaan virtuaalivaluuttavaihdannassa on rakentunut älynsopimuksia, jotka tarkoittavat lohkoketjuille rakennetun informaation mukaan toimivia tietokoneohjelmia. Käyttöönoton jälkeen niitä ei voi muuttaa, mutta niiden toiminta on yksinkertaisuudessaan seuraava: älynsopimukset mahdollistavat rahoitustapahtumia, kun tietyt ehdot täyttyvät. Yksinkertaisimmillaan tämä soveltuu vaihdantatapahtumiin, joissa sitoutuu sopimuksen luomiin raameihin. Esimerkkinä voisi olla tilanne, jossa omaisuuserä vaihtaa omistajaa, kun molemmat osapuolet ovat kuitanneet ohjelmaan, että sopimuksen ehdot ovat täyttyneet – tai saman kuittauksen tekee joku automatisoitu ohjelma, kuten lukkosovellus. (Prasad 2022, 185-188.)

Tämä älynsopimusteknologia on ollut käytössä juurikin TOR-verkon huumausainekaupassa. Aarno Malin (2022) kuvailee tapahtumia käytännön tasolla siten, että vaihdannassa käytettävä virtuaalivaluutta luovutetaan markkinapaikan säilytykseen, kunnes molemmat

osapuolet ovat kuitanneet, että kauppa on toteutunut toivotulla tavalla eli tavara on lähetetty ja vastaanotettu ilman ongelmia. (Malin 2022.)

Yleisin ja eniten Bitcoinin jälkeen arvostettu älysovimusteknologiaan taipuva valuutta on ether eli Ethereum-lohkoketjuun pohjautuva virtuaalivaluutta. Bitcoin ei sovellu älysovimusteknologiaan rakenteensa takia. Älysovimukset ovat sinänsä vain ohjelmistoprotokollia, eli mitään juridista sitovuutta ei ole yhteiskunnallisesta näkökulmasta. (Prasad 2022, 185-188.)

1.7 Aktivismi virtuaalivaluuttojen ympärillä

Englanninkielisten verkkosivujen joukossa leviää termi *crypto-activism* ja *cyberanarchism*. Vapaasti käännettynä nämä tarkoittavat virtuaalivaluuttojen ympärillä tapahtuvaa aktivismia. Acchalabs, joka on singaporelainen lohkoketjuihin perehtynyt yritys, on rahoittanut asiasta tutkimuksen, joka on julkaistu SSRN:ssä eli Social Science Research Networkissa. Tutkimuksessa perustellaan virtuaalivaluuttoihin kohdentuvaa anarkismia liberaalilla talouskäsitteellä, jossa taloutta ei säännellä valtioiden tai keskuspankkien toimesta (Albano 2019).

Internetissä on levinnyt jo jonkin aikaa julkaisu, jota kutsutaan *The crypto anarchist manifesto* eli virtuaalivaluuttanarkistien manifestia. Lähde on vaikea jäljittää, mutta tällä hetkellä se löytyy hyvin vanhalta verkkosivulta nimeltä *activism.net*, jota ei ole päivitetty 2000-luvun alkupuolen jälkeen. Internetin kehitys näkyy manifestin sisällössä.

Manifestissa maalataan kuvaa vapaasta kaupasta ja sääntelemättömästä taloudesta rajattoman verkon käytön ohella (*activism.net*). Tätä voisi tarkastella esiateeksi myöhemmin julkaistuille digitaalisille kansalaisoikeuksille, jotka esittelen luvussa 2.4 [tarkista].

Siinä, missä “tavallisessa” internet-ympäristössä on mahdollista kerätä vähintään IP-osoite ja pahimmillaan lähimmät serverivierailut, kaiken edeltävän selaushistorian ja pilvipalvelutalennukset, antaa tämä suuren vallan välineen yksityisille yrityksille sekä tarpeen vaatiessa myös valtiolle. Osa yrityksistä luovuttaa tietonsa valtioille kysyttäessä, osa

ei. Nämä kaikki luovat erilaisia valtasuhteita, jotka vievät kuitenkin tietynasteista vapautta kansalaisilta – vaikka samaan aikaan se luo turvaa ja suojaa kansalaisia.

Tämän kaiken ristiriidan – eli valtioiden internet- ja valuuttasäätelyn sekä aiemmin mainittujen täysien vapauksien ihanteen - keskellä on noussut paljon organisoituja ja täysin vapaasti toimivia aktivisteja, jotka tähtäävät joko valtion säätelyn vähentämiseen tai virtuaalivaluuttojen laillistamiseen yksilönvapauksien nimissä. Näitä ryhmiä toimii myös anonyymeina TOR-verkossa, joka on nähtävissä vahvasti tällaisen aktivismin mahdollistavana alustana.

1.8 Veronmaksuhalukkuus Suomessa Verohallinnon tutkimuksissa

Verohallinto on teettänyt erilaisia tutkimuksia, joissa tarkastellaan suomalaisten veronmaksuhalukkuutta. Tätä tutkielmaa kirjoittaessa viimeisin Verohallinnon julkaisema asennetutkimus on tehty ja julkaistu loppusyksystä 2023 (vero.fi 2023). Vertailen tässä tutkielmassani vuoden 2023 asennetutkimuksen tuloksia sekä vuoden 2021 tutkimusta, jossa keskityttiin erityisesti nuorten veronmaksuhalukkuuteen.

Vuoden 2023 asennetutkimus oli toteutettu satunnaisotannalla. Asennetutkimuksessa 94 prosenttia vastaajista koki verojen maksamisen kansalaisten tärkeänä velvollisuutena. Veronkierron tuomitsi 84 prosenttia vastaajista. 77 prosenttia koki, että Verohallinto kannustaa ohjeillaan ihmisiä toimimaan oikein. Huomionarvoista on myös, että 82 prosenttia vastaajista kertoo, että voisi jättää osan tuloista ilmoittamatta, jos kiinnijäämisen riski on pieni. (Suomalaisten asenteet veroista ja verojen maksamisesta 2023.)

Vuoden 2021 tutkimuksen mukaan 18-29-vuotiaista nuorista 35 prosenttia koki positiivisia tunteita verojen maksamista kohtaan. 35 prosenttia koki negatiivisia ja 30 prosenttia ei kokenut mitään tunteita verojen maksua kohtaan. Nuoret kuvasivat verojen maksamista kohtaan kokemiaan tunteita pettymykseksi, tyytyväisyydeksi ja ylpeydeksi. Verovaroilla tuotettuja palveluita kohtaan koettiin tyytyväisyyttä. (Verohallinnon tiedote 16.6.2021)

Omaa tutkielmaani tehdessä vastaajien määrä oli pienempi ja kohderyhmä oli rajattu, mutta vertailin niin vuoden 2023 asennetutkimusta kuin vuoden 2021 tutkimusta omiin tuloksiini. Mielenkiintoinen poiminta vuoden 2021 tutkimuksesta on, että yleisesti verojen maksamatta jättämistä kohtaan tunnettiin halveksuntaa ja suuttumusta, mutta henkilökohtaisella tasolla

syällisyyttä, häpeää ja pelkoa. Harmaa talous tuomittiin vahvasti. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että kun nuoren tietomäärä veroista ja veroasioista oli suurempi, suhtautuminen verotukseen oli myönteisempi. Samoja suuntia oli myös 2023 asennetutkimuksessa havaittavissa. (Verohallinnon tiedote 16.6.2021 & Suomalaisten asenteet veroista ja verojen maksamisesta 2023.)

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Esittelen tässä luvussa työn teoreettisen viitekehysten, jota vasten tarkastelen aineistoa. Kyselytutkimukseni tulokset heijastan aiheeseen liittyvään teoriaan. Ensin käyn läpi poliittisen talouden ajattelua. Tämän jälkeen avaan historiaa kansalaisuudesta ja verotuksesta ja syvennän sitten digitaalisen kansalaisuuden käsitettä, sekä kansainvälisen verotuksen periaatteita.

2.1 Poliittinen talous

Poliittinen taloustiede on perinteinen yhteiskuntatieteiden haara, joka tarkastelee politiikan ja talouden yhteyttä. Tieteenalalla on eri suuntauksia, mutta pääasiallinen näkemys kaikissa suuntauksissa on, että taloutta tai taloustiedettä ei voi hahmottaa ilman poliittisten käytäntöjen, arvojen ja normien sekä muiden periaatteiden määrittelyä. Kaikilla poliittisilla valinnoilla on seurauksia taloudellisille toiminnolle ja toisin päin. (Sorsa 2013, 66-80.)

Rajanveto nykyiseen taloustieteeseen löytyy lähtökohtaisesta näkökulmaerosta. Taloustieteilijät ovat omaksuneet markkinatalouden ja klassisen uusliberalistisen maailmankuvan lähtökohdaksi kaikkeen tarkasteluun. Poliittisessa taloudessa tarkastelukulma painottuu enemmän vaikutussuhteiden ja päätöksenteon analysointiin. (Sorsa 2013, 66-80.)

Sinänsä poliittinen talous ja sen tutkiminen ovat yhtä monimuotoisia kuin politiikan tutkiminen yleensäkin. Se voi kannattaa tiettyjä talouden instituutioita, ideoita tai talousjärjestelmiä tai olla ottamatta kantaa niihin. Tutkijan omat näkemykset vaikuttavat,

joten tieteen tekemisen kannalta on erityisen tärkeää, että valitut metodit, termit, teoriat ja intressit nimetään ja tehdään sitä kautta läpinäkyviksi. (Sorsa 2013, 66-80.)

Poliittisessa taloudessa verotuksella on aina ollut keskeinen rooli. Se on yksi valtion toiminnan pääedellytyksistä. Verotus on sopimusnäkemys, joka halkileikkaa useita yhteiskunnan sekä tieteen aloja. Kuinka tämä sopimus rakennetaan ja kuinka sitä ohjataan, on poliittista päätöksentekoa samalla, kun se on myös talouden ohjausta ja vaikutusta. Jotta verotusjärjestelmien kehitystä voidaan ymmärtää poliittisen talouden näkökulmasta, on ymmärrettävä myös niin yhteiskunnan kuin verotuksenkin historiaa. (Kiser & Karceski 2017, 75-77.)

2.2 Kansalaisuus ennen ja nyt

Kansalaisuus itsessään on saanut niin monia merkityksiä eri tieteen aloilla, että rajanvetoja ja mielikuvia riittää loputtomiin. Samoin verotus on muotoutunut historian saatossa nykymuotoonsa monien eri muotojen kautta, joten määritelläkseen molemmat termit, on tarkasteltava kansalaisuutta ja verotusta yleistasolla, sitten digitaalisen omaisuuden näkökulmasta ja lopuksi digitaalisuuden kansalaisuuden ja kansainvälisen verotuksen näkökulmista. Virtuaalivaluuttaomaisuutta käytetään helposti myös kansainvälisessä kaupassa ja sen yksi perusominaisuus on valtion rajoihin sitoutumattomuus arvotuksessa ja vaihdannassa.

Kansalaisuuden käsite liittyy laajemmin yksilön ja yhteiskunnan suhteisiin. Kansalaisuus voi tarkoittaa esimerkiksi yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia, kansalaisuuden tunnetta ja identiteettiä, kansallisuutta tai maahanmuuttoa. Kansalaisuuden asenteet voivat vaikuttaa siihen, kuinka yksilö suhtautuu virtuaalivaluuttoihin ja niiden käyttöön.

Olen tarkastellut tässä tutkimuksessa termiä ”kansalaisuus” niin historian, politiikan kuin yhteiskuntatieteellisten teorioiden kautta. Kansalaisuuden historiaa voi katsella rinta rinnan kansallisvaltioiden synnyn kanssa sekä tietysti antiikin Kreikan kaupunkivaltioiden kautta, mutta modernissa yhteiskunnassa kansalaisuus on saanut moninaisia merkityksiä. Moderni yhteiskunta, demokratiaihanteet ja politiikka ovat tuoneet oman mausteensa sanalle *kansalaisuus*.

Suomen perusopetus on yksi kulmakivi yhteiskuntamme hyvinvoinnissa. Kyseenalaistamattomana ihanteena se nähdään perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Esimerkiksi käsite *aktiivinen kansalainen* on päätynyt perusopetuksen opetussuunnitelmaankin yhtenä yhteiskunnan jäseneksi kasvamisen tavoitteena. Perusopetuksen lisäksi käsite toistuu myös lukion opetussuunnitelmassa. Tavoitteissa näkyy teemoja, jotka voidaan nähdä sitoutumisena yhteiskunnalliseen elämään. Turvallisuus, kulttuuri-identiteetti, viestintä ja teknologian omaksuminen luontevaksi osaksi työllistymistä ja yhteisöissä vaikuttamista toistuvat opetussuunnitelmissa kyseenalaistamattomina arvoina. (Cantell 2006; Kivimäki & kumpp. 2021 409-412).

On varsin vaikea olla nyky-yhteiskunnassa kansalainen hallitsematta teknologiaa – ja teknologian omaksuminen luontevaksi osaksi toimintaa nähdään ihanteena kuitenkin jo opetussuunnitelmassakin – ja silti samaan aikaan teknologia antaa tietyn asteisia uhkia klassiselle kansalaisuuskäsitykselle ja yhteiskuntarakenteille. Esimerkiksi kansalliset valuutat ja alueelliset markkinat samaan aikaan hyötyvät teknologiakehityksestä ja esimerkiksi puhtaasti virtuaalioimistukseen perustuvista tuotteista, mutta samalla omistajuuden rajat häilyvät ja sitä kautta myös kansallisen taloustilanteen ja esimerkiksi velvollisuuksien, kuten veronmaksun, toteutuminen tukeutuu lähinnä ihmisten omille velvollisuudentunnoille. Moniakaan virtuaalivaluuttaomistuksia tai vaihdantoja ei ole edes mahdollista seurata kansallisella tasolla, vaan veronkantokin perustuu ilmoitusvelvollisuudelle ja tätä kautta kansalaisen omalle ilmoitukselle. Tähän poikkeuksena keväällä 2022 tapahtunut virtuaalivaluuttapörssien tiedonvaihto Suomen Verohallinnon kanssa.

Kansalaisuuskäsityksen muuttuvuutta yhteiskunnassa voi tarkastella luokkajakojen ja tuloerojen kautta kuitenkin pääasiallisesti yhteiskuntaa yhteen sitovana ajattelumallina. Kuitenkin selkeänä trendinä 2000-luvun murroksessa on nähtävissä monikansallistuminen ja kansallisen identiteetin mielikuvien uudelleen muotoilu. Yhtenä uhkakuvana voidaan nähdä kansalaisuuden ykseyden hajoaminen, mikä myös tulee muistaa, kun tutkimuksessa käsitellään virtuaalivaluuttasijoittajien näkemyksiä kansalaisuuteen. (Kivimäki, Harjula, Malinen & Nevalainen 2021, 409-412.)

Engin F. Isin (1999, 154-155) puhuu jo viime vuosituhaten puolella tietokoneen ja teknologian vaikutuksesta kansalaisuusajatuksiin. Hän tunnisti jo tuolloin, miten tietotekniikka venyttää sallitun ja hyväksytyin rajoja sekä mahdollisesti rajoittaa

kansallisvaltioiden valtaa kansalaisiinsa. Hän pohti juuri teknologian ja internetin vaikutusta valvontaan, viestintään ja oikeuksiin.

2.3 Digitaalinen omaisuus, yhteiskunta ja verotus

Kuten luvussa 2.2 esittelin, nyky-yhteiskunnassa on vaikea olla täysivaltainen kansalainen ilman pääsyä avoimeen internetiin. Suomessa Traficom valvoo internetin avoimuutta. Valvonta perustuu Euroopan Unionin asetukseen. Euroopan Unionin asetuksen mukaan internetyhteyspalvelun käyttäjillä on oikeus saada ja välittää tietoa ja sisältöjä sekä käyttää ja tarjota valitsemiaan sovelluksia ja palveluja. Tämä tarkoittaa, että operaattori ei saa eriarvoistaa internetliikennettä muuttamalla eri servereihin kohdistuvia tiedonsiirtopyyntöjä. Traficom valvonta kohdentuu siis saatavuuteen ja verkkoyhteyksien nopeuteen. (Traficom 28.3.2023.)

Keväällä 2022 Verohallinto tiedotti saaneensa haltuunsa ulkomaisen virtuaalivaluuttapörssin tiedot vaihdannasta alustallaan. Asiasta julkaistiin tiedote, jolla kannustettiin ihmisiä täydentämään veroilmoitustaan. Samana keväänä Verohallinto julkaisi myös webinaareja, joilla ohjattiin verovelvollisia ilmoittamaan virtuaalivaluuttakauppansa. (Verohallinnon tiedote 4.5.2022.)

Kuten aiemminkin kerrottu, verotusoikeus perustuu aina valtion rajojen sisällä vaikuttavaan lainsäädäntöön (Malmgrén & Myrsky 2017, 27-29). Suomessa ansiotuloveroa kerätään valtiolle, kunnille ja seurakunnille, kun taas pääomatuloveroa puolestaan kerätään suoraan valtiolle (Tuloverolaki 1535/1992 1§). Virtuaalivaluuttatuottoja verotetaan niin ansiotulona kuin pääomatulona riippuen siitä, miten virtuaalivaluutta on myyjälleen tullut (vero.fi 2022).

Virtuaalivaluutta voidaan joko louhia tai ostaa. Karkeasti jaoteltuna louhittava tulo on pääasiassa henkilön ansiotuloksi mitattavaa voittoa. Ostettu ja myyty virtuaalivaluutta taas nähdään pääasiallisesti pääomatulona. Verohallinnon ohjeen mukaan jokainen hetki, kun virtuaalivaluuttoa käytetään vaihdantavälineenä, sen arvo realisoituu. (Syventävät vero-ohjeet: Virtuaalivaluuttojen verotus 2022.)

Keväällä 2024 Verohallinto julkaisi tiedotteen, jonka mukaan se oli löytänyt 30 miljoonaa euroa ilmoittamatta jääneitä virtuaalivaluuttatuloja. Samassa tiedotteessa kerrottiin, että 9

800 asiakasta on ilmoittanut vuonna 2022 saaneensa virtuaalivaluuttatuloja, kun 2021 ilmoittaneita asiakkaita oli 16 000. Tiedotteessa kerrottiin, että tulevaisuudessa DAC8-direktiivin mukaisesti Verohallinto tulee saamaan vielä laajemmin virtuaalivaluuttakaupankäynneistä ulkomaisissa virtuaalivaluuttapörsseissä. (Verohallinnon tiedote 22.4.2024.)

Isin (1999, 154-155) nosti teknologian kehityksen haasteeksi juuri valvonnan ja oikeudet. Syksyllä 2022 Verohallinto sai huomautuksen liian laajoista tietopyynnöistä (Tietosuojavaltuutetun tiedote 15.11.2022). Tiedotteessa kerrottiin Verohallinnon pyytäneen liian yksityiskohtaisia tietoja kansainvälisistä pankkisiirroista. Verohallinto perusteli tietopyyntöään verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetulla lailla, mutta tietosuojavaltuutettu katsoi, että Verohallinto ei voi poiketa minimointiperiaatteesta eli siitä, että pyydettävä tiedot on rajattava tarkemmin.

2.4 Digitaalinen kansalaisuus

Kirjassa *Being Digital Citizens* (Isin & Ruppert 2020) käsitellään laajasti termiä digitaalisesta kansalaisuudesta. Käytän kyseistä kirjaa sekä nyky-yhteiskunnan tuomia vaatimuksia digitaitojen sekä internetin käytön hallinnan tuomaa vaatimusta toimijuudelle. Käsittelen myös tässä alaluvussa internetin tuomia muutoksia ihmisoikeuksiin ja niihin kohdistuviin vaatimuksiin sekä sivuan verkossa tapahtuvaa aktivismia.

Internetin kautta tapahtuva toiminta ja kommunikointi ovat muuttaneet dramaattisesti poliittista elämää. Teknologia ja käytännöt, kuten some-viestittely, bloggaaminen ja jakaminen sekä niihin liittyvät seuraukset ovat kietoneet meidät osaksi verkostoa, joka vaikuttaa kaikilla politiikan tasoilla. Se myös luo uudenlaista vaikuttamista ja toimijuutta. (Isin & Ruppert 2020, 2.)

Isin ja Ruppert (2020, 2-4) kertovat digitaalisen kansalaisuuden ideoiden alkuajasta. 1990-luvulla Jon Katz esitteli termin *digitaalinen kansalainen* kuvaamaan ihmisiä, jotka käyttivät siihen aikaan internetiä. Hän kuvasi näitä ihmisiä liberaaleiksi ja jopa poliittiseksi liikkeeksi, joka pyrki yhdistymään jakamisen, vaurauden, tiedonvaihdon ja avoimuuden avulla.

Kuitenkin kansalaisuustutkimukset ovat usein linkittyneet kuvaamaan politiikkaa internetissä. Kansalaisten ja internetin välinen suhde on usein rajoittunut kahteen

näkökulmaan. Ensimmäinen näkökulma on palveluiden tarjoaminen ja toimittaminen internetin kautta. Tätä mitataan YK:n sähköisen hallinnon valmiusindekseillä ja muilla mittaristoilla. Toinen näkökulma on, että keskustelulle ohittaa nykyaikaisen yhteiskunnan luomat muutokset, jotka linkittyvät taas kokonaisvaltaisesti muihin yhteiskunnan muutoksiin kansallisrajojen muutoksista sekä esimerkiksi valtioiden säätelyjuridiikan muutoksista internetiin liittyen. (Isin & Ruppert 2020, 5-6.) Tähän luonnollisesti liittyvät myös oikeudet, joita käsittelem myöhemmin tässä alaluvussa.

Vuoden 1990 Katzin näkemysten jälkeen vuonna 1998 julkaistiin Kevin Hillin ja John Hughesin teos, jossa esiteltiin laajasti internetin roolia ja vaikutusta Yhdysvaltojen politiikkaan. Tällöin korostettiin, miten internet tulee muuttamaan politiikkaa. Vuonna 2013 tunnistettiin kuitenkin jo R. J. Maratean julkaisemassa kirjassa, että internetin lisääntynyt valvonta osoittaa, että ne, joilla on valta, käyttävät teknologiaa sosiaalisen kontrollin kasvattamiseen sekä propagandan levittämiseen. (Isin & Ruppert 2020, 7.)

Isin ja Ruppert (2020, 8-11) näkevät, että useiden tutkimusten valossa digitaalinen kansalaisuus on enemmänkin poliittista toimijuutta, jossa kansalainen sujuvasti toimii niin digitaalisessa kuin poliittisessa ympäristössä. Teknologian kehityksen tuoma yhteiskunnan digitalisoituminen yksinään ei tee kansalaisista digitaalisia kansalaisia. Pelkästään yhteiskunnassa selviytyminen vaatii digitaalisten palvelukanavien ja ympäristön omaksumista, mutta itse kansalaisuuden rakentuminen on monikerroksinen kokonaisuus historiallisia, maantieteellisiä, sosiaalisia ja muita piirteitä. Laki, yksilön asema ja oikeudet sekä positio järjestelmän piirissä rakentavat kansalaisuutta. Internetin levitessä tavalliseksi ja välttämättömäksi osaksi yhteiskuntaan vaikuttamisessa ja osallistumisessa, on tarkasteltava digitaalista kansalaisuutta eri silmin. (Isin & Ruppert 2020, 17–22.)

Suomen perustuslaissa on käytetty kokonainen luku perusoikeuksien luettelemiseen heti Suomen kansalaisuuden määritelmän jälkeen (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731). Euroopan unionin perusoikeudet sekä erilaiset ihmisoikeussopimukset määrittelevät ihmisten oikeuksia. Lisäksi on paljon erilaisia muita ohjenuoria ja julistuksia, joihin osa valtioista on sitoutunut valtiollisina toimijoina ja osa taas on omaksuttu osaksi ihmisten tapoja ilman selkeää instituution tuomaa pakotetta tai ohjausta. Digitaalisina oikeuksina nähdään usein ilmaisunvapaus, saavutettavuus ja yksityisyys (Isin & Ruppert 2020, 149).

Yksi tällainen vapaampi julistus on vuonna 2012 julkaistu julistus internetin vapaudesta. Se nimeää viisi oikeutta universaalisti digitaalisiksi oikeuksiksi. Julkaisu oli alkujaan omalla verkkosivullaan, joka nyt ainakaan keväällä 2024 ei enää toimi. Julistuksen sisältöä on kuitenkin jakanut useammat verkkosivut, josta uutissivustolta *The Atlantic* (9.7.2012) julistus löytyy vielä.

We stand for a free and open Internet.

We support transparent and participatory processes for making Internet policy and the establishment of five basic principles:

1. *Expression: Don't censor the Internet.*
2. *Access: Promote universal access to fast and affordable networks.*
3. *Openness: Keep the Internet an open network where everyone is free to connect, communicate, write, read, watch, speak, listen, learn, create and innovate.*
4. *Innovation: Protect the freedom to innovate and create without permission. Don't block new technologies, and don't punish innovators for their users' actions.*
5. *Privacy: Protect privacy and defend everyone's ability to control how their data and devices are used.*

(The Atlantic 9.7.2012)

Käännös yllä kerrotulle englanninkieliselle julistukselle on seuraavanlainen:

Kannatamme ilmaista ja avointa Internetiä.

Tuemme läpinäkyviä ja osallistavia prosesseja Internet-politiikan laadinnassa ja viiden perusperiaatteen vahvistamista:

1. *Ilmaisuus: Älä sensuroi internetiä.*
2. *Saavutettavuus: Edistä yleistä pääsyä nopeisiin ja edullisiin verkkoihin.*

3. *Avoimuus: Pidä internet avoimena verkkona, jossa jokainen voi vapaasti muodostaa yhteyksiä, kommunikoida, kirjoittaa, lukea, katsella, puhua, kuunnella, oppia, luoda ja innovoida.*
4. *Innovaatio: Suojaa vapautta innovoida ja luoda ilman lupaa. Älä estä uusia teknologioita, äläkä rankaise innovoijia käyttäjien toimista.*
5. *Yksityisyys: Suojaa yksityisyyttä ja suojele kaikkien mahdollisuuksia hallita tietojensa ja laitteidensa käyttöä.*

Isin ja Ruppert (2020, 158-159) näkevät julistuksen ”me”-ilmaisun yhtenevää ilmaisevana. Julistuksessa nähdään vahva demokraattiseen me-ajatteluun viittaavaa kielenkäyttöä ja yksilön oikeuksia. ”Me” ilmaisee kansalaisia ja asettaa vastuuta valtioiden ja yritysten tiedonkeruulle ja käytännöille.

Julistus esiintyy pitkin internetin palstoja. Sen on julkisesti allekirjoittanut useampikin suosittu sivusto ja palvelutuottaja. Julistuksen taakse on sinänsä helppo asettaa pureutumatta aiheeseen sen enempää, koska peruseriaatteet kuulostavat heti varsin samaistuttavilta ja hyväksyttäviltä – jopa sen tasoisesti, että henkilön ei tule heti kyseenalaistettua sivustojen evästeitä tai valtion oikeutta valvoa laittomuuksia. (The Atlantic 9.7.2012.)

Puhtaasti instituutioiden luoma julistus julkaistiin 2003. Yhdistyneet Kansakunnat piti silloin huippukokouksen World Summit on the Information Society eli WSIS:n. Kokouksessa käsiteltiin tieto- ja viestintäympäristöjen tarjoamia mahdollisuuksia ja haasteita. Kokouksen jälkeen julkaistiin julistus, joka keskittyi tietoyhteiskunnan periaatteisiin edistää ihmisoikeuksia ja digitaalisia kansalaisoikeuksia. (World summit on the information society, 12.12.2003.)

Tässä julistuksessa on huomioitava, että kohdassa viisi korostetaan ihmisoikeusjulistuksen 29:ttä artiklaa, jossa painotetaan, että yksilöllä on velvollisuuksia yhteisöä kohtaan ja velvollisuus noudattaa lakeja – luonnollisesti loukkaamatta yksilön vapauksia. Lisäksi kohdassa kuusi korostetaan edelleen valtioiden itsemääräämisoikeutta. (World summit on the information society, 12.12.2003.)

Tämä WSIS: julkaisu tunnetaan laajalti kybermaailman perustuslakina. Sen tarkoituksena on yhdistää ihmisoikeusjulistus myös digitaalisiin oikeuksiin. Tärkeimpiin listattuihin oikeuksiin kuuluivat muun muassa saavutettavuus, turvallisuus, tasavertaisuus ja hallinto. (Isin & Rupper 2020, 159-160.) Tässäkin on huomattava se, miten valtion instituutioiden oletetaan ottavan haltuun digitalisoituvan yhteiskunnan osat luonnolliseksi osaksi toimintaansa. Tähän kuuluu kansalaisten oikeuksien turvaaminen digitalisoituvassa ympäristössä. Valtion vastuu suhteessa kansalaisten oikeuksiin innovaatioiden saavutettavuudessa ja käytössä herättääkin kysymyksiä, joita aion käsitellä tutkimuksessani. Kansalaisten näkemykset ja kokemukset digitalisoituvan yhteiskunnan vastuusta ja velvollisuuksista suhteessa kansalaisuuteen on aihe, jota ei voi vain nykypäivänä olla tunnistamatta ja tarkastelematta.

Isin ja Ruppert (2020, 24-34) perehtyivät kirjassaan myös termin *cyberspace* eli *kyberavaruus* määrittelyyn. Kotimaisten kielten keskus on käyttänyt myös käännoistä *kybertoimintaympäristö* tai *kyberympäristö* (TEPA-termipankki 2024). Siinä, missä internet koostuu useista servereistä, jotka muodostavat verkoston tiedonsiirtoon, kyberavaruus on enemmän ympäristö, joka mielletään olemassa olevaksi suhteelliseksi tilaksi, jonka internet luo. Kyseessä ei siis ole olemassa oleva maantieteellinen tai fyysinen tila, vaan sosiaalisten suhteiden ja mielikuvien luoma ympäristö tietokoneistumisen kautta. Kyberavaruus on siis rakentunut vuorovaikutuksista ja transaktioista eri toimijoiden välillä, joka mielletään omaksi tilaksi.

Kyberavaruus on loppukädessä käsite, joka rakentuu kokemuksille. Jatkuva yhteys puhelimilla ja muilla pitää meidät kiinni verkostossa. Kybertoimintaympäristössä voidaan käydä vaihdantaa, siellä tapahtuu verkkorikollisuutta ja siellä voidaan vaikuttaa moniin eri elämän osa-alueisiin sekä politiikkaan. Siellä toteutetaan aktivismia. Ympäristö koetaan tilaksi. Tällöin ihmiset voidaan nähdä osana digitaalista tilaa, kyberavaruutta. Tämän kybertoimintaympäristön rakentaa kokemus tilasta, joka on todellinen ihmisten kokemuksissa ja puheissa. (Isin & Ruppert 2020, 24-26.)

Tässä tilassa eli kyberavaruudessa toimijoita ohjaavat kuitenkin sosiaaliset normit sekä vertaispaine. Lisäksi tätä toimintaympäristöä ohjaa valta, sekä vallan jakautuminen. Tämä valta kuuluu valtioiden ja yksityisyritysten säätelyn piiriin. (Isin & Ruppert 2020, 24-28.)

Kuitenkin kyberavaruus on samalla kesyttämätön kokonaisuus erilaisia yhteyksiä, joiden sääntelyä osa ihmisistä ei katso hyvällä. Tämän voi päätellä esimerkiksi internetin vapauteen tähtäävästä julistuksesta. Kyberavaruuden olemassaolo tuottaa siis ympäristön, jossa digitaaliset kansalaiset toimivat. Tällöin internetin avustuksella luodussa tilassa rakennetaan sosiaalisia ja poliittisia ympäristöjä, jotka mahdollistavat sen sisällä toimivien kansalaisten olevan osa tilaa ja sen digitaalista toimintaa. (Isin & Ruppert 2020, 34 & 159-174).

Tila ja siellä toteutettavat toiminnot ovat välttämättömiä, jotta ihminen voidaan nähdä digitaalisena kansalaisena. Kybertoimintaympäristössä on tunnistettava tarve laille, oikeuksille ja velvollisuuksille. Kansalaisuus itsessään on yksi vallan toimija, jonka toiminta rakentuu yhteiskunnan osaksi asettumista. Tämä sisältää sääntöjen noudattamisen, mutta myös valtarakenteiden kyseenalaistamisen. Lisäksi digitaalisten tekojen, kuten internetin kautta viestimisen ja kaikenlaisten käytön virtuaalivaluuttojen louhinnasta sosiaaliseen toimintaan ja vaihdantaan ja muuhun, tekee kansalaisista toimivia subjekteja aiemmin esitellyssä kybertoimintaympäristössä. Tällöin tunnistetaan ihmisten *oikeus* toimia kyberavaruudessa ja sitä osataan vaatia. Herää nopeasti kysymys, kuka on oikeutettu hallinnoimaan kyberavaruuden oikeuksia ja velvollisuuksia. Digitaalinen kansalaisuus nousee termiavuksi: kenellä on vallan toimijuutta kyberavaruudessa eli kuka on kansalainen ympäristössä, joka ei ole maantieteellinen tai fyysinen? (Isin & Ruppert 2020, 38 & 60-62.)

Osallistuminen mihin tahansa kyberavaruudessa tapahtuvaan toimintaan, jota ohjaavat sosiaaliset normit, voidaan nähdä eräänlaisena demokraattisena toimintana. Saavutettavuuden ongelmat tuovat eriarvoisuutta ihmisten välille. Myös ymmärrys palveluista ja niiden käytöstä voi olla erittäin eriarvoistavaa. Näihin ongelmiin linkittyvät vahvasti sosioekonomiset erot ja poliittiset päätökset. Sen takaaminen, että kaikilla olisi yhtäläiset valmiudet ja pääsy esimerkiksi sosiaalipalveluista kertovat tiedon ääreen yhteiskunnissa, on varsin vaikeaa ja vaatii suunnitelmallisuutta. (Isin & Ruppert 2020, 69-72.)

Suomen tilanteessa tulee muistaa aiemmin esittelemäni peruskoulun sekä lukion opetussuunnitelma, joka sisälsi digitaalisten taitojen sisällyttämisen välttämättömiin kansalaistaitoihin. Valtiolla ja julkisilla palveluilla on velvollisuus tukea ihmisten osallisuutta. Kybertoimintaympäristön ymmärrys on vähimmäisvaatimus nykypäivän toimijuudelle yhteiskunnassa.

3. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Toteutin aineiston keräyksen Webropol-työkalulla. Aineiston keräys tapahtui 17.2.-12.3.2023 jaetulla linkillä eri sosiaalisen median kanavissa. Vastaajia oli yhteensä 69, joista käyttökelpoisia vastauksia oli 42. Kyselytutkimuksessa oli 4 sivua ja ensimmäisellä sivulla oli viimeisenä kysymyksenä upotettuna nk. porttikysymys, että jos vastaaja vastasi, että ei ollut sijoittanut mihinkään virtuaalituotteeseen, vastaajan kysely loppui siihen. Vain virtuaalituotteisiin sijoittaneet saivat jatkokysymykset sivuille 2, 3 ja 4. Osa kysymyksistä avasi jatkokysymyksiä.

3.1 Aineiston keruu

Aloitin aineiston keräämisen 17.2.2023. Jaoin linkkiä Facebookissa, LinkedInissä sekä lisäksi suoraan yksityisviesteillä tuttavilleni, jotka jakoivat linkkiä eteenpäin. Alkuun kyselyyn vastasi useita ihmisiä. Kyselyn oltua viikon jaossa, sain palautetta ja muokkasin kyselyn alkua saadun palautteen perusteella. Jos linkkiä levitettiin ilman saatesanoja, kyselyn alusta ei ilmennyt, mihin kyselyn tietoja tullaan käyttämään, kuka tietoja kerää ja miksi tietoja kerätään. Lisäsin selityksen kyselyn alkuun, jonka jälkeen sain lisää vastauksia.

Jakelukanavina toimivat Facebookin sijoittajaryhmät, Instagramin kaksi virtuaalivaluuttasijoittaja-vaikuttajaa, LinkedIn, Twitter ja eri palveluiden yksityisviestit. Muutama tuttavani kertoi jakavansa TOR-verkon puolelle kyselyn. Nämä jakelukanavat saattavat vaikuttaa siihen, miten tuloksia tulee lukea.

Lopetin aineiston keräämisen 12.3.2023. Tällöin vastauksia oli kertynyt 69, joista 27 oli pysähtynyt ensimmäisen sivun porttikysymykseen. Sain tällä kysymyksellä rajattua 42 vastaajaa, joiden vastauksia pystyin analysoimaan tutkimuksessa.

Kysymykset oli rakennettu eri keinoin. Monissa pakollisissa kysymyksissä oli vaihtoehtona ”en halua vastata”. Tällä pyrittiin välttämään niin sanottuja trollivastauksia eli vastauksia, joissa valitaan jokin niin älytön vaihtoehto, että se ei voi pitää paikkaansa. Tämä usein

tehdään siksi, että välttyttäisiin valitsemasta oikeaa vaihtoehtoa. Pelkona voi olla esimerkiksi tunnistaminen tai protestointi kysymyksen asetteluun.

Kysely alkoi taustatietosivulla. Tässä kysyin kansalaisuuden, iän, koulutustason ja mitä virtuaalituotteita on omistanut tai pitänyt hallussaan. Jos viimeisen kysymyksen vastauksena oli ”en mitään”, vastaaja ilmoitti, että ei ole pitänyt hallussaan virtuaalituotteita. En halunnut kyselyyn henkilöitä, jotka eivät ole virtuaalituotesijoittajia, joten tämä vastausvaihtoehto johti kyselyn loppumiseen.

Toinen sivu oli syventävä taustatietosivu. Kysymykset koskivat virtuaalivaluuttojen ostamista, myymistä ja louhimista sekä niistä suoritettavia veroja. Lisäksi oli tietokysymys siitä, onko vastaaja sijoittanut muihin virtuaalituotteisiin. Viimeisenä oli kysymys, millä alustoilla vastaaja on vaihtanut, ostanut tai myynyt eri virtuaalituotteita.

Kolmas sivu koski valtion oikeuksia ja velvollisuuksia sekä asenteita virtuaalivaluuttojen käyttöön laittomiin asioihin. Vastaajan piti monivalintalaatikoista valita, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia valtiolla vastaajan mielestä on. Kysymys, jossa kysyttiin, onko vastaaja käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin, johti vastauksesta riippuen avoimeen vastauslaatikkoon, jossa pyydettiin tarkentamaan vastaajan mielipiteitä valtion oikeudesta puuttua virtuaalivaluuttojen laittomaan käyttöön.

Neljäs sivu koski asenteita verotukseen ja kansalaisuuteen. Verojenmaksuhalukkuuteen liitännäisiä kysymyksiä oli kolmella tasolla: kuinka mielellään hän maksaa veroja yleisellä tasolla ja kuinka mielellään vastaaja maksaa veroja juuri virtuaalivaluutoista. Esitettiin myös väittämä, että kokeeko vastaaja verotuksen helpoksi. Lisäksi vastaajat saivat valita, mitä tuloja valtiolla heidän mielestään oli oikeus verottaa. Lisäksi sivulla oli avoimia kysymyksiä, miten vastaaja kehittäisi virtuaalivaluuttojen verotusta

3.2 Aineiston purku

Puran ensin kyselytutkimuksen taustatietosivujen vastaukset tässä luvussa. Käytän tässä esitettyjä taustatietoja analysoidessani tuloksia neljännessä luvussa. Johtopäätökset esittelen viidennessä luvussa.

Kyselytutkimukseen vastasi 69 vastaajaa, joista 68 kertoi olevansa Suomen kansalaisia. Nuorin vastaaja oli 21 ja vanhin vastaaja ilmoitti olevansa 100-vuotias. Oletettavasti vanhimmaksi ilmoittautunut vastaaja ei halunnut antaa oikeaa ikäänsä. Kysymyksessä oli myös vaihtoehto *en halua vastata*, mutta tätä ei ilmeisesti käytetty.

Korkeimmaksi koulutusasteeksi peruskoulun ilmoittaneita oli kaksi, ammatillisen ja toisen asteen ilmoittaneita kuusi, lukion käyneitä 12, alemman korkeakoulun käyneitä 33 ja ylemmän korkeakoulun käyneitä 16.

Mikä on korkein koulutusasteesi?

	n	Prosentti
Peruskoulu	2	2,9%
Ammatillinen toinen aste	6	8,7%
Lukio	12	17,4%
Alempi korkeakoulututkinto	33	47,8%
Ylempi korkeakoulututkinto	16	23,2%
Joku muu	0	0,0%
En halua vastata	0	0,0%

Taulukko: vastaajien korkein koulutusaste

Kahdeksan vastaajaa ilmoitti sijoittaneensa NFT:ihin. Bitcoiniihin oli sijoittanut 32 vastaajaa. Meemikolikkoihin sijoittaneita oli 16 ja muihin virtuaalikalikkeihin sijoittaneita 26. 27 vastaajaa vastasi porttikysymykseen En mihinkään myöntävästi. Jos vastaaja vastasi, että ei ole pitänyt hallussaan mitään virtuaaliomaisuutta, hän ei kuulunut tutkimuksen kohderyhmään. Nämä 27 vastaajaa olen poistanut 4. luvun analyysistä.

Mihin virtuaalituotteisiin olet sijoittanut tai mitä sinulla on ollut hallussasi?

	n	Prosentti
Bitcoin	32	46,4%
Meemikolikot	16	23,2%
Muut virtuaalikolikot	26	37,7%
NFT:t	8	11,6%
Joku muu, mikä?	5	7,2%
En mihinkään	27	39,1%

Taulukko: Vastaajien hallussa pitämät virtuaalituotteet

42:sta vastaajasta 40 ilmoitti ostaneensa virtuaalivaluuttoja tai muita virtuaalituotteita itse. Kahdeksan ilmoitti saaneensa niitä lahjaksi. Virtuaalivaluuttoja louhineita oli myös kahdeksan.

Virtuaalivaluuttapörssissä ja vaihdanta-alustoilla virtuaalituotteita säilyttäneitä tai vaihdantaa tehneitä oli 38. TOR-verkossa käyttäneitä oli kolme. Lompakoista hardware-lompakoita käyttäneitä oli 10 ja software-lompakoita 17. Yksi kertoi säilyttäneensä virtuaalivaluuttoja muillakin alustoilla.

Millä alustoilla olet vaihtanut/ostanut/säilyttänyt virtuaalivaluuttoja?

	n	Prosentti
Virtuaalivaluuttapörssit tai muut vaihdanta-alustat	38	90,5%
Tor-verkon verkkokaupat	3	7,1%
Hardware-lompakot	10	23,8%
Software-lompakot	17	40,5%
Joku muu, mikä?	1	2,4%

Taulukko: Alustat ja välineet, joilla vastaajat ovat käyttäneet virtuaalituotteita

Laittomiin asioihin virtuaalivaluuttoja käyttäneitä oli kaksi. Kaksi vastaajaa myös ilmoitti, että ei halua vastata kysymykseen, ovatko käyttäneet virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin. 38 vastaajaa kertoi, että ei ole käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin.

3.3 Sisällönanalyysi ja monimenetelmäisyys

Sisällönanalyysi on menetelmä, joka käytetään ymmärtämään ja tutkimaan tekstiä tai muuta materiaalia järjestelmällisesti. Tämä menetelmä voi auttaa paljastamaan piileviä merkityksiä, tunnistamaan keskeisiä teemoja, ja selvittämään erilaisia rakenteita. Sisällönanalyysi voi kohdistua erilaisiin aineistoihin, kuten kirjoitettuihin teksteihin, kuvamateriaaliin, äänitallenteisiin tai videomateriaaliin. (Tuomi & Sarajärvi 2017)

Olen tutkimuksessani käyttänyt niin kvalitatiivisia kuin kvantitatiivisia menetelmiä. Kvantitatiivinen sisällönanalyysi keskittyy numeeristen tietojen keräämiseen ja analysointiin. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi pyrkii ymmärtämään aineiston syvällisemmin, kiinnittäen huomiota merkityksiin, kontekstiin ja suhteisiin. Tutkija voi tunnistaa molemmissa menetelmissä piirteitä, kuten teemoja, motiiveja ja tunteita, jotta saadaan syvällisempi käsitys aineiston sisällöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2017)

Menetelmässä käytetään usein järjestelmällisiä ja toistettavissa olevia vaiheita, jotta analyysi olisi luotettavaa ja pätevää. Tyypillisiä vaiheita ovat aineiston kerääminen, luokittelu, tulosten tulkinta ja raportointi. Sisällönanalyysi tarjoaa siis systemaattisen tavan lähestyä ja ymmärtää monimuotoista aineistoa eri konteksteissa. (Tuomi & Sarajärvi 2017)

Tämä on laadullinen tutkimus, jossa hyödynnän kvantitatiivisia menetelmiä, kuvaajia sekä taulukoita tarkastellakseni tuloksia. Olen käyttänyt kokoamaani kyselytutkimusaineistoa ja analysoinut sitä valitsemillani monimenetelmäisillä tavoilla. Esittelen havaintoja, joiden pohjalta voi havaita erilaisia merkityksiä ja tulevia tutkimusmahdollisuuksia lohkoketjuteknologiasta, virtuaalivaluutoista sekä virtuaalivaluuttasijoittajien näkemyksistä ja ominaisuuksista.

4. TULOKSET

Analyysissä tarkastelen ensin asenteita liittyen kansalaisuusteemoihin ja myöhemmin asenteita veronmaksuhalukkuuteen. Käsittelen aihetta näytetasolla. Otanta olisi voinut olla suurempi, mutta käytän saatavilla olevaa aineistoa pohdinnan välineenä. Vertailen saatuja vastauksia aiemmin esiteltyyn teoriaan ja pohdin mahdollisia yhteiskunnallisia vaikutuksia sen lisäksi, että pääpaino pohdinnalla on kansalaisuuteen liitännäisissä asioissa sekä veronmaksuhalukkuudessa.

4.1 Kansalaisuus

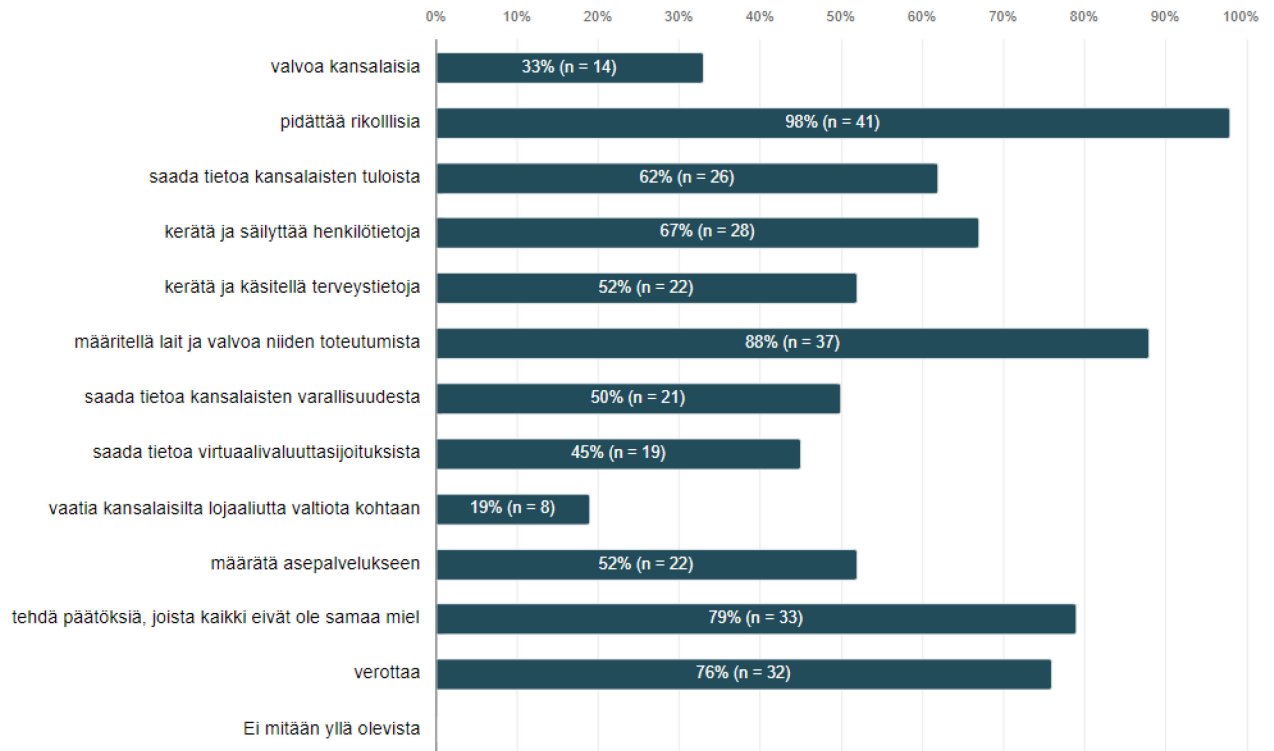
Kuten avasin luvussa 2.2 ja 2.4, kansalaisuutta voi tarkastella perinteisen kansalaisuuskäsitteen kautta ja tarkemmin vielä digitaalisen kansalaisuuden kautta. Tulen tässä purkamaan ensin Kiserin ja Karceskin (2017) sekä Adam Smithin (2012) ajatuksiin vedoten perusosia valtion ja kansalaisten sopimuksen osista, kuten valtion oikeuksista ja velvollisuuksista virtuaalivaluuttasijoittajien silmin.

4.1.1 Valtion oikeudet ja velvollisuudet kaikkien vastaajien kesken

Esitin kyselyssä monivalintoja, joissa vastaajat saivat valita erilaisia oikeuksia, joita valtiolla heidän mielestään on. Vastaajien tuli jatkaa lausetta Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus... ja valita monivalintalaatikoista sopivat jatkot. Alla kuvaaja, jossa näkyvät kaikki vastaukset jakaumineen.

Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus...

Vastaajien määrä: 42, valittujen vastausten lukumäärä: 303

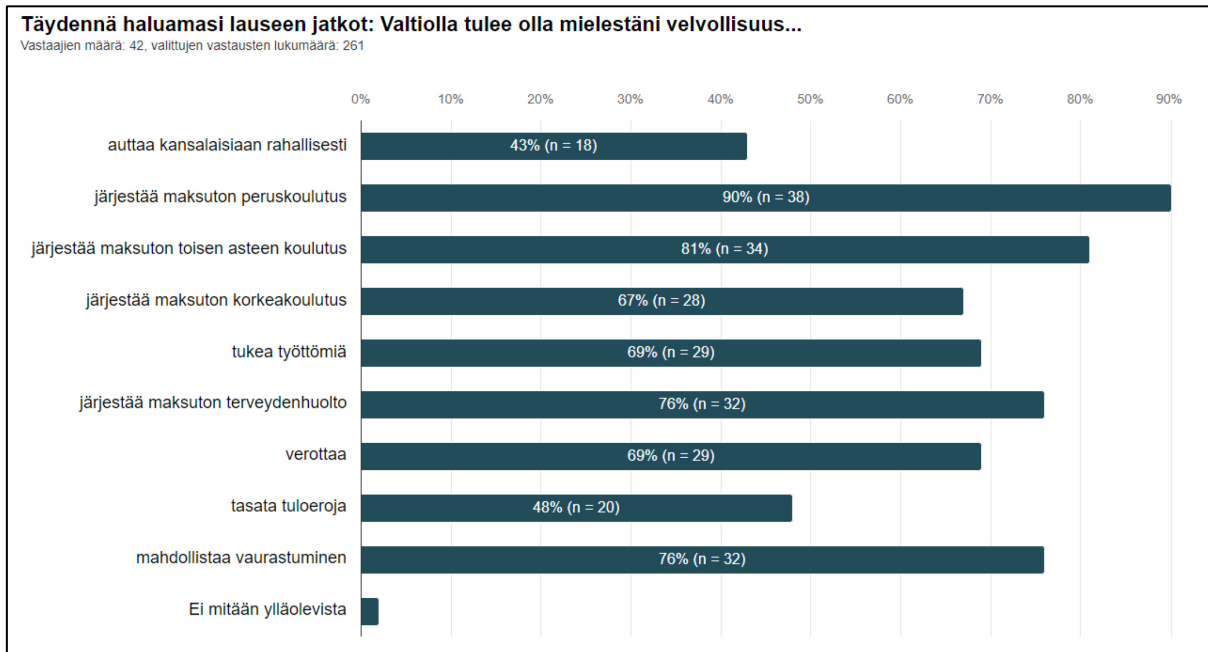

Kuvaaja: Valtion oikeudet

33 prosenttia vastaajista näki valtion oikeudeksi valvoa kansalaisiaan. 98 prosenttia näki, että valtiolla on oikeus pidättää rikollisia. 62 prosenttia näki, että valtiolla on oikeus saada tietoa kansalaisten tuloista. Oikeuden kerätä ja käsitellä henkilötietoja näki valtion oikeudeksi 67 prosenttia. Lakien määrittelyn ja niiden valvomisen toteutumisen valtion oikeudeksi näki 88 prosenttia. Varallisuustietojen tiedonsaannin oikeudeksi näki puolet vastaajista. Virtuaalivaluuttasijoitusten tiedonsaantioikeuden valtion oikeudeksi näki 45 prosenttia. Valtion oikeus vaatia lojaaliutta itseään kohtaan sai vähiten ääniä, vain 19 prosenttia. Valtion oikeus määrätä asepalvelukseen näki 52 prosenttia. Valtion oikeus tehdä päätöksiä, joista kaikki eivät ole samaa mieltä, oli 79 prosenttia mielestä oikeutettua.

Tarkastelin myös vastaajien näkemyksiä valtion velvollisuuksista. Kyselyssä oli kohta, jossa piti valita useita eri valintoja jatkamalla lausetta "Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus..." ja valita tämän jälkeen useista eri lauseen jatkoista, mihin valtiolla on velvollisuuksia.

Alla oleva pylväskuvaaja näyttää kaikkien vaihtoehtojen vastausjakaumat.

Kuvaaja: valtion velvollisuudet

43 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että valtiolla on velvollisuus auttaa kansalaisiaan rahallisesti. 69 prosentin mielestä valtiolla on velvollisuus tukea työttömiä. Maksuttoman terveydenhuollon järjestämisen valtion velvollisuudeksi kokee 76 prosenttia. Valtion velvollisuudeksi verottaa näki 69 prosenttia. Tuloerojen tasaaminen on 48 prosentin mielestä valtion velvollisuus. Vaurastumisen mahdollisuuden valtion velvollisuudeksi näkee 76 prosenttia.

Huomattavaa on, että yllä olevassa kuvaajassa maksuttoman peruskoulutuksen järjestämisen valtion velvollisuutena näkee 90 prosenttia vastaajista. Niitä, jotka näkevät maksuttoman toisen asteen, on vähemmän ja maksuttoman korkeakoulutuksen valtion velvollisuutena näkeviä on vain 67 prosenttia vastaajista. Käsittelen tätä tulosta syvemmin alaluvussa 4.1.3.

4.1.2 Koulutustaustan vaikutus näkemyksiin valtion oikeuksista

Tässä alaluvussa tarkastelen valtion eri oikeuksia ristiintaulukoimalla tuloksia koulutustaustan kanssa. Ensin tarkastelen valtion oikeutta verottaa. Tämän jälkeen valtion oikeutta saada tietoa varallisuudesta ja sitten valtion oikeutta saada tietoja tuloista.

Verotus

Yksi oikeuksista koski valtion verotusoikeutta. Erittelin vastaajat peruskoulutuksen tai toisen asteen koulutuksen käyneisiin sekä korkeakoulutettuihin. Tein ristiintaulukoinnin siitä, miten vastaajien joukossa valtion oikeus verottaa nähtiin.

Koulutustausta ja valtion oikeus verottaa

			Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus verottaa		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	4	8	12
		% Koulutustaustasta	33,3%	66,7%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	9,5%	19,0%	28,6%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	6	24	30
		% Koulutustaustasta	20,0%	80,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	14,3%	57,1%	71,4%
Yhteensä	Määrä	10	32	42	
	% Koulutustaustasta	23,8%	76,2%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	23,8%	76,2%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja valtion oikeus verottaa

Suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että valtiolla on oikeus verottaa. Suhdeluku on vielä suurempi korkeakoulutetuilla. Koska verotus on, kuten Adam Smith (2012) on sanonut, välttämätön osa valtion suojeluksen ja tuen rahoittamiselle, on mielenkiintoista verrata tätä oikeuden kokemusta myöhemmin veronmaksuhalukkuuteen. Esittelin luvussa 4.2.2 [tarkista] veronmaksuhalukkuutta eri koulutustaustoilla.

Peruskoulun ja toisen asteen käyneistä 66,7 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla on oikeus verottaa. He muodostivat myös 19 prosenttia koko tarkasteluryhmästä eli virtuaalivaluuttasijoittajista. Ylemmän tai alemman korkeakoulun käyneistä jopa 80

prosenttia näki verotuksen valtion oikeutena. He muodostivat 57,1 prosenttia koko tarkasteluryhmästä.

Yhteenvedona voi todeta, että korkeamman koulutustaustan omaavat henkilöt ovat todennäköisemmin sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla oikeus verottaa, kun taas alhaisemman koulutustaustan omaavat henkilöt ovat hieman useammin sitä mieltä, että valtiolla ei tulisi olla tätä oikeutta.

Varallisuus

Tarkastelin myös jakaumaa vastanneiden kesken siitä, onko valtiolla oikeus saada tietoa varallisuudesta. Oikeus saada tietoa varallisuudesta oli jakautunut tasaisesti siten, että 50 prosenttia vastaajista näki tiedonsaantioikeuden valtiolle kuuluvaksi ja 50 prosenttia ei nähnyt sitä valtion oikeudeksi. Jaottelin vastaajat koulutustaustan mukaan ryhmiin ja tein tästä ristiintaulukoinnin.

Koulutustausta ja valtion oikeus saada tietoa varallisuudesta

			Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus saada tietoa kansalaisten varallisuudesta		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	6	6	12
		% Koulutustaustasta	50,0%	50,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	14,3%	14,3%	28,6%
Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	15	15	30
		% Koulutustaustasta	50,0%	50,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	35,7%	35,7%	71,4%
Yhteensä		Määrä	21	21	42
		% Koulutustaustasta	50,0%	50,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	50,0%	50,0%	100,0%

Ristiintaulukointi: koulutustausta ja valtion oikeus saada tietoa varallisuudesta

Sama puolikas jakauma jatkui koulutustaustan mukaan tarkastelussa. Puolet molemmista tarkasteluryhmistä näki valtion oikeudeksi saada tietoa kansalaisten varallisuudesta. Ei ollut vaikutusta siitä, oliko henkilö korkeakoulun käynyt vai peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen. Tämän perusteella näyttää siltä, että koulutustaustasta riippumatta noin puolet

vastaajista on sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla oikeus saada tietoa kansalaisten varallisuudesta. Täten koulutustaustaa ei voida nähdä selittävänä tekijänä tuloksille.

Tulot

Seuraavaksi tarkastelin koulutustaustan vaikutusta näkemykseen siitä, onko valtiolla oikeus saada tietoja kansalaisten tuloista.

Ristiintaulukointi koulutustaustasta ja valtion oikeudesta saada tietoja tuloista

			Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus saada tietoa kansalaisten tuloista		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	4	8	12
		% Koulutustaustasta	33,3%	66,7%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	9,5%	19,0%	28,6%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	12	18	30
		% Koulutustaustasta	40,0%	60,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	28,6%	42,9%	71,4%
Yhteensä	Määrä	16	26	42	
	% Koulutustaustasta	38,1%	61,9%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	38,1%	61,9%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja valtion oikeus saada tietoja tuloista

Peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneista vastaajista 66,7 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla oikeus saada tietoa kansalaisten tuloista, kun taas 33,3 prosenttia vastasi kieltävästi. Sen sijaan ylempään tai alemman korkeakoulutuksen suorittaneista vastaajista 60 prosenttia kannatti valtion oikeutta saada tietoa kansalaisten tuloista ja 40 prosenttia vastasi kieltävästi. Tämä ryhmä käsitti yhteensä 30 vastaajaa.

Ristiintaulukoinnin perusteella voidaan siis todeta, että korkeampaa koulutustaustaa omaavat henkilöt ovat hieman todennäköisemmin sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla oikeus saada tietoa kansalaisten tuloista verrattuna peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneisiin.

4.1.3 Valtion velvollisuus järjestää maksutonta koulutusta

Tarkastelin lisää tätä koulutuksen vaikutusta valtion velvollisuuksien näkemiseen. Erottelin peruskoulun ja toisen asteen käyneet toiseen tarkasteluluokkaan ja toiseen taas ylemmän ja alemman korkeakoulun käyneet. Otin tarkasteluun vastaajien näkemykset maksuttoman peruskoulun, toisen asteen ja korkeakoulutuksen järjestämisvelvollisuuteen.

Peruskoulu

Koulutustausta ja valtion velvollisuus järjestää maksuton peruskoulutus

		Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus järjestää maksuton peruskoulutus		Yhteensä	
		Ei	Kyllä		
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	1	11	12
		% Koulutustaustasta	8,3%	91,7%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	2,4%	26,2%	28,6%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	3	27	30
		% Koulutustaustasta	10,0%	90,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	7,1%	64,3%	71,4%
Yhteensä		Määrä	4	38	42
		% Koulutustaustasta	9,5%	90,5%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	9,5%	90,5%	100,0%

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja valtion velvollisuus peruskoulun järjestämiseen

Peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneista vastaajista peräti 91,7 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla velvollisuus järjestää maksuton peruskoulutus. Vain pieni osa, 8,3 prosenttia, oli eri mieltä tästä näkemyksestä. Ylemmän tai alemman korkeakoulutuksen suorittaneista vastaajista peräti 90,0 prosenttia kannatti valtion velvollisuutta järjestää maksuton peruskoulutus. Vain 10,0 prosenttia tästä vastaajaryhmästä oli eri mieltä tästä näkemyksestä.

Tarkastelun perusteella voidaan siis todeta, että sekä peruskoulun, että toisen asteen koulutuksen suorittaneet että korkeakoulutuksen suorittaneet ovat vahvasti sitä mieltä, että valtion tulisi tarjota maksuton peruskoulutus.

Toisen asteen koulutus

Koulutustausta ja valtion velvollisuus järjestää maksuton toisen asteen koulutus

			Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus Järjestää maksuton toisen asteen koulutus		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Korkeakoulutus	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	3	9	12
		% Koulutustaustasta	25,0%	75,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	7,1%	21,4%	28,6%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	5	25	30
		% Koulutustaustasta	16,7%	83,3%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	11,9%	59,5%	71,4%
Yhteensä	Määrä	8	34	42	
	% Koulutustaustasta	19,0%	81,0%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	19,0%	81,0%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja valtion velvollisuus toisen asteen järjestämiseen

Peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneista vastaajista peräti 75,0 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla velvollisuus järjestää maksuton toisen asteen koulutus, kun taas 25,0 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä. Ylemmän tai alemman korkeakoulutuksen suorittaneista vastaajista peräti 83,3 prosenttia kannatti valtion velvollisuutta järjestää maksutonta toisen asteen koulutusta, kun taas 16,7 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä. Kun tarkastellaan kaikkia vastaajia yhteensä, 81,0 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla velvollisuus järjestää maksuton toisen asteen koulutus, kun taas 19,0 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä.

Tuloksista voi siis nähdä, että valtaosa sekä toisen asteen että korkeakoulutuksen suorittaneista kannattaa valtion velvollisuutta järjestää maksuton toisen asteen koulutus.

Korkeakoulutus

Koulutustausta ja valtion velvollisuus järjestää maksuton korkeakoulutus

			Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus järjestää maksuton korkeakoulutus		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	5	7	12
		% Koulutustaustasta	41,7%	58,3%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	11,9%	16,7%	28,6%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	9	21	30
		% Koulutustaustasta	30,0%	70,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	21,4%	50,0%	71,4%
Yhteensä	Määrä	14	28	42	
	% Koulutustaustasta	33,3%	66,7%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	33,3%	66,7%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja valtion velvollisuus korkeakoulutuksen järjestämiseen

Peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneista vastaajista 58,3 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla velvollisuus järjestää maksutonta korkeakoulutusta, kun taas 41,7 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä. Sen sijaan ylempään tai alemman korkeakoulutuksen suorittaneista vastaajista peräti 70,0 prosenttia kannatti valtion velvollisuutta järjestää maksutonta korkeakoulutusta, kun taas 30,0 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä.

Tarkastelin seuraavaksi taustakoulutuksen suhdetta siihen, näkikö vastaaja valtion velvollisuudeksi maksuttoman korkeakoulutuksen.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,112 ^a	,012	-,012	,46001

a. Predictors: (Constant), Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus...järjestää maksuton korkeakoulutus

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,107	1	,107	,506	,481 ^b
	Residual	8,464	40	,212		
	Total	8,571	41			

a. Dependent Variable: Korkeakoulutus

b. Predictors: (Constant), Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus...järjestää maksuton korkeakoulutus

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	1,643	,123		13,363	<,001	1,394	1,891
	Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus...järjestää maksuton korkeakoulutus	,107	,151	,112	,712	,481	-,197	,411

a. Dependent Variable: Korkeakoulutus

R²-luvun ollessa 0,012, voi koulutus selittää vähän päälle prosentin selitettävän muuttujan vaihtelusta. F-testi on pienempi kuin 0,05, joten luottaisin siihen, että koulutustaso selittäisi näkemystä siitä, että koulutustaustalla on merkitystä vastauksissa. Itse regressiokerroin on 0,107, joten koulutustaustalla on selkeä vaikutus siihen, näkeekö valtion velvollisuutena maksuttoman korkeakoulutuksen järjestämisen.

Yhteenveto koulutustaustan vaikutuksesta

Tarkastelun perusteella totean, että koulutustaustasta riippumatta valtion velvollisuudeksi nähdään maksuttoman peruskoulun järjestäminen. Korkeampaa koulutustaustaa omaavat henkilöt ovat selvästi todennäköisemmin sitä mieltä, että valtion tulisi tarjota maksutonta toisen asteen ja korkeamman asteen koulutusta verrattuna peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneisiin.

4.1.4 Näkemyksiä valtion velvollisuudesta auttaa kansalaisiaan rahallisesti

Otin myös tarkasteluun vastaajien näkemykset valtion velvollisuuteen auttaa kansalaisiaan rahallisesti. 43 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että valtiolla on velvollisuus auttaa kansalaisiaan rahallisesti. Tarkastelin asiaa uudestaan taustakoulutuksen valossa. Jaoin ensin vastaajat taas koulutustason mukaan peruskoulun ja toisen asteen käyneisiin sekä ylemmän ja alemman korkeakoulutuksen käyneisiin.

Koulutustausta ja näkemys valtion velvollisuudesta auttaa kansalaisiaan rahallisesti

Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus		Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus auttaa kansalaisiaan rahallisesti		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	8	4	12
		% Koulutustaustasta	66,7%	33,3%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	19,0%	9,5%	28,6%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	16	14	30
		% Koulutustaustasta	53,3%	46,7%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	38,1%	33,3%	71,4%
Yhteensä	Määrä	24	18	42	
	% Koulutustaustasta	57,1%	42,9%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	57,1%	42,9%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja valtion velvollisuus rahalliseen auttamiseen

Peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneista vastaajista 33,3 prosenttia katsoi, että valtiolla tulisi olla velvollisuus auttaa kansalaisiaan rahallisesti, kun taas 66,7 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä. Sen sijaan ylemmän tai alemman korkeakoulutuksen suorittaneista vastaajista 46,7 prosenttia kannatti valtion velvollisuutta auttaa kansalaisiaan rahallisesti, kun taas 53,3 prosenttia oli eri mieltä tästä näkemyksestä.

Tutkimuksen perusteella voidaan siis todeta, että korkeampaa koulutustaustaa omaavat henkilöt ovat hieman todennäköisemmin sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla velvollisuus tarjota rahallista apua kansalaisilleen verrattuna peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittaneisiin. Kuitenkin huomattavaa on, että molemmissa tarkastelujoukoissa suurempi osa vastaajista ei nähnyt valtiolla olevan velvollisuutta auttaa rahallisesti kansalaisiaan.

Päätin tarkastella, miten tämä koettu velvollisuus näyttäytyy, kun tarkastellaan samojen vastaajien näkemyksiä valtion oikeudesta verottaa. Tein ristiintaulukoinnin tästä.

Ristiintaulukointi valtion oikeudesta verottaa ja valtion velvollisuudesta auttaa kansalaisiaan rahallisesti

		Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus verottaa		Yhteensä	
		Ei	Kyllä		
Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus auttaa kansalaisiaan rahallisesti	Ei	Määrä	8	16	24
		%	33,3%	66,7%	100,0%
		Yhteensä %	80,0%	50,0%	57,1%
	Kyllä	Määrä	2	16	18
		%	11,1%	88,9%	100,0%
		Yhteensä %	20,0%	50,0%	42,9%
Yhteensä	Määrä	10	32	42	
	%	23,8%	76,2%	100,0%	
	Yhteensä %	100,0%	100,0%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Valtion verotusoikeus ja velvollisuus rahalliseen auttamiseen

Niistä vastaajista, jotka katsovat, että valtiolla tulisi olla velvollisuus auttaa kansalaisiaan rahallisesti, suurin osa, eli 88,9 prosenttia, katsoi myös valtion oikeudeksi verottaa. Vastaavasti 11,1 prosenttia näistä vastaajista kieltäytyi valtion oikeudesta verottaa, vaikka näkivät valtion velvollisuudeksi rahallisen tukemisen. Tämä viittaa siihen, että nämä pääosa niistä, jotka uskovat valtion velvollisuudeksi rahallisen tuen, uskovat myös siihen, että valtiolla on oikeus kerätä varoja kansalaisiltaan verotuksen kautta.

Toisaalta niistä vastaajista, jotka eivät näe valtiolla velvollisuutta auttaa kansalaisiaan rahallisesti, suurin osa, eli 66,7 prosenttia uskoi myös valtion oikeuteen verottaa. Vain 33,3 prosenttia tästä vastaajaryhmästä kieltäytyi valtion oikeudesta verottaa. Tämä kertoisi, että niistä, jotka eivät usko valtion rooliin taloudellisen tuen tarjoajana, kolmasosa ei myöskään näkisi valtiolla oikeutta verottaa.

Kokonaisuutena tarkasteltuna suurin osa vastaajista, 76,2 prosenttia, uskoo valtion oikeuteen verottaa. Näistä valtion verotusoikeuteen uskovista puolet katsoo myös valtion velvollisuudeksi auttaa kansalaisiaan rahallisesti. Vain pieni osa, 4,8 prosenttia, jotka eivät usko valtion verotusoikeuteen, näkee kuitenkin valtion velvollisuutena tarjota taloudellista tukea.

Nämä tulokset korostavat yhteyttä valtion verotusoikeuden ja sen velvollisuuden välillä tarjota taloudellista tukea kansalaisilleen, mutta myös osoittavat, että osa vastaajista näkee nämä kaksi näkökulmaa erillisinä asioina.

4.1.5 Vaihdamta-alustan käyttö ja suhtautuminen valtion verotusoikeuteen

Olin jo tutkimusta suunnitellessani kiinnostunut siitä, onko virtuaalivaluutta-alustan käyttäjien välillä eroja heidän näkemyksissään verotusoikeuteen. Samat käyttäjät käyttävät ristiin eri alustoja. Kaikista vastaajista alustoja käyttäviä ryhmiä voi eritellä seuraavanlaisesti:

Millä alustoilla olet vaihtanut/ostanut/säilyttänyt virtuaalivaluuttoja?

	n	Prosentti
Virtuaalivaluuttapörssit tai muut vaihdanta-alustat	38	90,5%
Tor-verkon verkkokaupat	3	7,1%
Hardware-lompakot	10	23,8%
Software-lompakot	17	40,5%
Joku muu, mikä?	1	2,4%

Taulukko: Käyttäjien käyttämät vaihdanta-alustat ja -välineet

90,5 prosenttia vastaajista on käyttänyt virtuaalivaluuttapörssiä ja muita vaihdanta-alustoja. 7,1 prosenttia on käyttänyt TOR-verkon verkkokauppoja. Hardware-lompakoissa virtuaalivaluuttoja on säilyttänyt 23,8 prosenttia ja Software-lompakoissa 40,5 prosenttia. Joku muu, mikä? -vastaukseen oli yksi vastannut sijoittavansa myös DeFi ja DEX – alustoilla.

Olin kiinnostunut siitä, miten TOR-verkossa virtuaalivaluuttoja käyttävien suhtautuminen näkyy vastauksissa, jotka koskevat valtion verotusoikeutta. Tein tästä lineaarisen regressioanalyysin, mutta totesin vastauksista, että tilastollista yhteyttä ei voi vahvistaa tulosten perusteella.

Päädyin ristiintaulukoimaan tulokset.

TOR-verkossa virtuaalivaluuttoja käyttäneiden näkemys valtion verotusoikeudesta

			Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus verottaa		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Tor-verkon verkkokauppojen käyttäjät	Ei	Määrä	9	30	39
		% Tor-verkkokaupan käyttäjistä	23,1%	76,9%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	21,4%	71,4%	92,9%
	Kyllä	Määrä	1	2	3
		% Tor-verkkokaupan käyttäjistä	33,3%	66,7%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	2,4%	4,8%	7,1%
Yhteensä	Määrä	10	32	42	
	% Tor-verkkokaupan käyttäjistä	23,8%	76,2%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	23,8%	76,2%	100,0%	

Ristiintaulukointi TOR-verkon käyttämisestä ja valtion verotusoikeudesta

Niistä, jotka eivät käyttäneet TOR-verkon verkkokauppoja, suurin osa, 76,9 prosenttia katsoi, että valtiolla tulisi olla oikeus verottaa. Vain 23,1 prosenttia tästä vastaajaryhmästä oli eri mieltä valtion verotusoikeudesta. Sen sijaan TOR-verkon verkkokauppojen käyttäjistä osa, 66,7 prosenttia, kannatti valtion verotusoikeutta. Vain 33,3 prosenttia tästä vastaajaryhmästä oli eri mieltä valtion verotusoikeudesta.

Tarkastelin seuraavaksi virtuaalivaluuttapörssien ja muiden vaihdanta-alustojen käyttäjien näkemyksiä verotusoikeudesta.

Virtuaalivaluuttapörssijä tai muita vaihdanta-alustoja käyttäneiden näkemys valtion verotusoikeudesta

			Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus verottaa		Yhteensä
			Ei	Kyllä	
Virtuaalivaluuttapörssien tai muiden vaihdanta-alustojen käyttäjät	Ei	Määrä	1	3	4
		%	25,0%	75,0%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	2,4%	7,1%	9,5%
	Kyllä	Määrä	9	29	38
		%	23,7%	76,3%	100,0%
		% Tarkasteluryhmästä	21,4%	69,0%	90,5%
Yhteensä	Määrä	10	32	42	
	%	23,8%	76,2%	100,0%	
	% Tarkasteluryhmästä	23,8%	76,2%	100,0%	

Ristiintaulukointi virtuaalivaluuttapörssien käyttämisestä ja valtion verotusoikeudesta

Niitä, jotka eivät olleet käyttäneet virtuaalivaluuttapörssijä, oli yhteensä neljä vastaajaa eli 9,5 prosenttia. Virtuaalivaluuttapörssijä käyttävien keskuudessa 23,7 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla ei ole oikeutta verottaa. 76,3 prosenttia käyttäjistä oli valtion verotusoikeuden puolella. Yhteenvedon totean, että enemmistö virtuaalivaluuttapörssijä tai muita vaihdanta-alustoja käyttäneistä kannattaa valtion oikeutta verottaa.

4.1.6 Virtuaalivaluutan käyttö laittomuuksiin

Vastaajista kaksi myönsi käyttäneensä virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin. Sain kyselylinkin jakelun aikaan kommentteja siitä, että kyselyyn ei välttämättä uskalleta vastata rehellisesti, vaikka olin mahdollistanut mahdollisimman anonyymien vastaamisen. Tarkastelen kuitenkin vastaajien näkemyksiä kysymyksiin, jotka sivuavat laillisuutta, lain rikkomista ja virtuaalivaluuttojen asemaa.

Kysyin avoimessa teksikentässä, onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, jotka tehdään virtuaalivaluutoilla. Jatkokysymys oli, pitäisikö virtuaalivaluuttojen vaihdantaa seurata

tarkemmin, jotta niitä ei voisi käyttää laittomiin asioihin. Yhden vastaajan avoimista vastauksista löytyi mielenkiintoinen nosto.

On oikeus, tietenkä. Voidaan seurata, kunhan ei rikota Internetin avoimuutta.

Kuten luvussa 1.7 ja 2.4 toin esille, internetin vapauteen ja avoimuuteen liittyy paljon aktivismia. On mielenkiintoista huomata, että tämä vaatimus avoimuudesta on nostettu esiin avoimissa vastauksissa. Kuitenkin tiedonsaanti vaatii henkilötietojen keräämistä.

Muutamassa vastauksissa oli nostettu juuri seuraamisen toteutustapa. Kansalaisten raportointivastuuta ei nähty positiiviseksi asiaksi, mutta silti valtiolla nähtiin pääasiallisesti oikeus seurata vaihdantaa. Yksi vastauksista nosti esiin, että kansalaisten taloudellinen yksityisyys ja itsemääräämisoikeus olisi tärkeämpää kuin rikollisten kiinni saaminen. Edellä mainittu näkemys toistui kolmessa muussakin vastauksessa.

Yksi vastaajista, joka kertoi myös käyttäneensä virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin itse, vastasi, että valtiolla ei ole oikeutta puuttua laittomuuksiin, jotka tehdään virtuaalivaluutoilla. Hän korosti yksilön oikeutta tehdä mitä haluaa. Hän perusteli laittomuuksien tekemisen sillä, että hänellä on runsaasti virtuaalivaluuttoja.

Valtaosa vastaajista näki valtiolla olevan kuitenkin olevan oikeus puuttua laittomuuksiin ja saada tietoa virtuaalivaluutoilla tehtävistä laittomista toimista. Osa vastaajista nosti avoimissa vastauksissa haasteeksi virtuaalivaluuttojen hankalan jäljittämisen. Tässä tulee muistaa, että virtuaalivaluuttoja voi vaihtaa myös muita reittejä kuin vaihdanta-alustoja käyttämällä.

4.2 Veronmaksuhalukkuus

Tarkastelin veronmaksuhalukkuuskysymyksiä poimimalla aineistosta monivalintakysymysten vastauksia sekä avoimia vastauksia. Olen luokitellut vastaukset siten, että tarkastelen ensin veronmaksuhalukkuutta yleisesti, sitten koulutustason vaikutusta veronmaksuhalukkuuteen ja tämän jälkeen vaihdanta-alustan käytön vaikutusta. Olen myös tarkastellut veronmaksuhalukkuutta siitä näkökulmasta, miten se koettiin vaikeaksi tai

helpoksi ja lisäksi oliko virtuaalivaluuttakäyttöalustalla mahdollista merkitystä vastaajan mielipiteisiin.

4.2.1 Veronmaksuhalukkuus yleisesti

Kysymyksissä oli väittämiä, joissa eriteltiin valtion oikeuksia ja velvollisuuksia ja pyydettiin täydentämään monivalinnoilla, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia vastaajan mielestä valtiolla oli. Suurin osa vastaajista eli 76 prosenttia oli sitä mieltä, että valtiolla on oikeus verottaa. Vastapainona valtion velvollisuudeksi toteuttaa verotusta luku oli vähän pienempi eli 69 prosenttia.

On myös huomattava, että vain 19 prosenttia vastaajista sanoi, että he eivät maksa mielellään veroja. Verohallinnon tutkimukseen verrattaessa nuorten kohdalla lukema oli korkeampi eli 35 prosenttia, eli virtuaalivaluuttasijoittajiksi itsensä mieltäneet suhtautuivat veroihin positiivisemmin. Kyselyssä ilmeni myös, että kyselyyn vastanneista suurempi osuus maksoi mielellään yleisellä tasolla veroja, mutta mielekkyys virtuaalivaluutoista verojen maksamiseen oli alhaisempi. Tämä tieto voi olla hyödyllistä verotuspolitiikkaa suunniteltaessa ja virtuaalivaluuttojen sääntelyssä. Tutkitusti tieto verotuksesta lisää veronmaksuhalukkuutta (Verohallinnon tiedote 18.6.2021).

Tutkimuksessa ilmenee myös, että monet virtuaalivaluuttasijoittajat eivät ole tyytyväisiä nykyiseen verotusmalliin koskien virtuaalivaluuttoja. Lähes puolet vastaajista eli 48 prosenttia ilmoitti, että he eivät pitäneet nykyisestä mallista. Virtuaalivaluuttojen verotusmalli on monimutkainen ja kyselytutkimuksen tuloksista voi päätellä, että epäselvät ohjeet aiheuttavat epävarmuutta sijoittajille. Kysyttäessä asiasta, virtuaalivaluuttavaihdannan arvon realisoituminen vaihdettaessa virtuaalivaluutasta toiseen virtuaalivaluuttaan, herätti vastustusta. Yksi vastaajista kaipasi jopa “maailmanlaajuista verotusstandardia”, eli ilmeisesti hän kaipasi tähän jotain globaalien tason yleissitovaa verosopimusta.

Kaikista vastaajista 31 vastaajaa kertoi maksavansa yleisellä tasolla veroja mielellään. Kahdeksan vastaajista kertoi, että ei yleisellä tasolla mielellään maksa veroja. Kolme vastaajaa vastasi, että ei osaa sanoa.

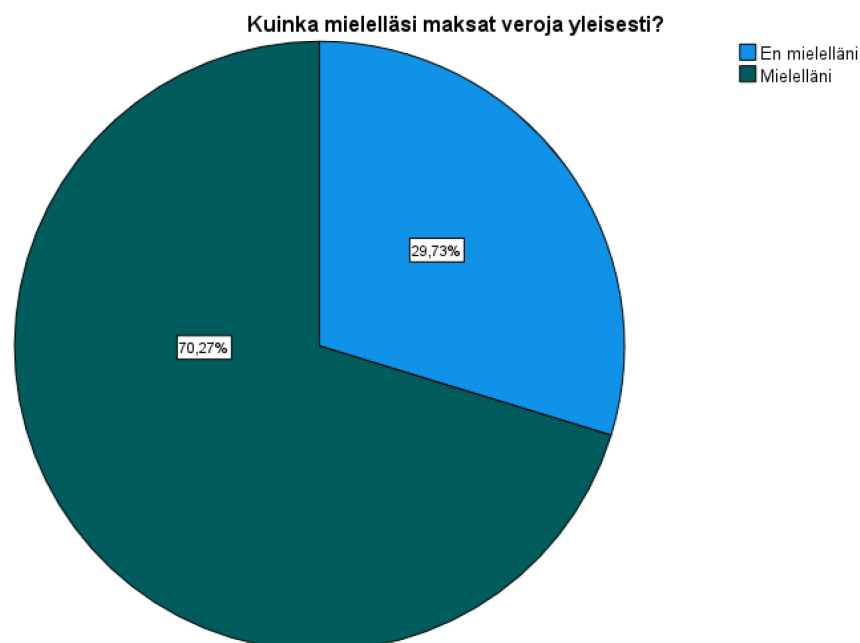
Maksatko mielelläsi veroja yleisellä tasolla?

	Määrä	%
Kyllä	31	73,8
En	8	19,0
En osaa sanoa	3	7,1
Yhteensä	42	100,0

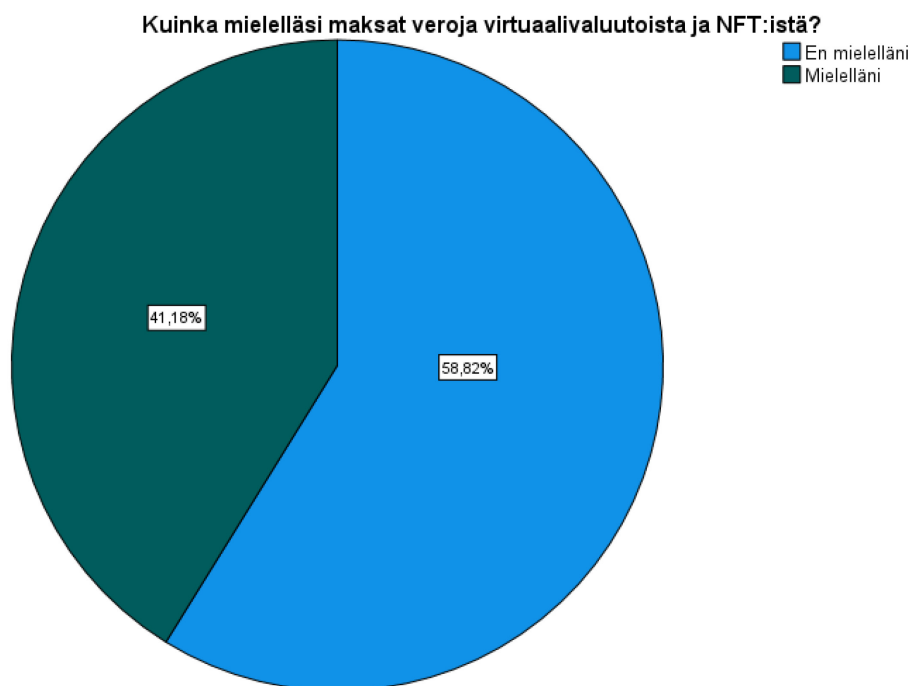
Taulukko: Veronmaksumielekkyys yleisellä tasolla

Otin seuraavaksi tarkasteluun, miten mielellään vastaajat maksoivat veroja yleisesti ja miten mielellään taas virtuaalivaluutoista. Vastaajilla oli mahdollisuus valita mielekkyys asteikolla 1-10. Jaoin asteikon kahtia siten, että muuttujilla 1-5 vastaus oli *En mielelläni* ja asteikolla 6-10 *Mielelläni*.

Tämä kahtiajako tuotti selkeän eron. Yleinen veronmaksuhalukkuus oli paljon parempi kuin veronmaksuhalukkuus virtuaalivaluutoista. Vastaajista 70 prosenttia maksoi mielellään veroja yleisellä tasolla, kun taas virtuaalivaluutoista mielellään maksoi vain 41 prosenttia. Esittelen nämä seuraavaksi visualisoimalla tulokset piirakkakaavioiksi. Ero tulee hyvin esiin tässä visuaalisessa mallissa.

Kuvaaja: Yleinen veronmaksuhalukkuus

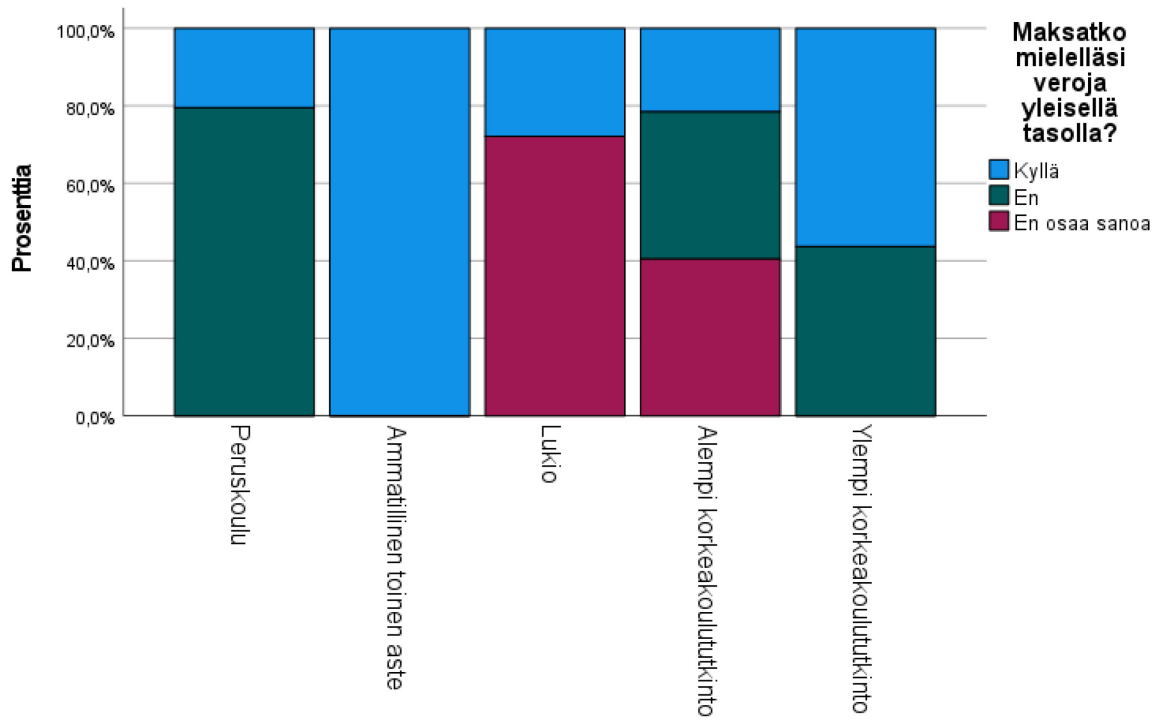

Kuvaaja: Veronmaksuhalukkuus virtuaalituotteista

On kuitenkin huomattava, että 42 vastaajasta osa jätti vastaamatta kysymyksiin. Yleiseen veronmaksuhalukkuus-kysymykseen jätti vastaamatta viisi henkeä ja virtuaalivaluuttoihin kohdentuvaan veronmaksuhalukkuus-kysymykseen jätti vastaamatta kahden henkeä. Ero kuitenkin yleisen veronmaksuhalukkuuden ja virtuaalivaluuttaveronmaksuhalukkuuden välillä on huomattava.

Seuraavaksi otin tarkasteluun koulutustason vaikutuksen veronmaksuhalukkuuteen. Ylemmän ja alemman korkeakoulun käyneiden joukossa sekä peruskoulun käyneiden joukossa oli huomattavissa eniten kokemusta, että vastaaja ei maksa mielellään veroja yleisellä tasolla. Epävarmoja omasta veronmaksuhalukkuudestaan yleisellä tasolla oli eniten lukion ja alemman korkeakoulun käyneissä.

Mikä on korkein koulutusasteesi?

Kuvaaja: Koulutusaste ja yleinen veronmaksuhalukkuus

Tein ristiintaulukoinnin jakamalla yhteen ryhmään peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen käyneet ja toiseen ryhmään ylempään tai alemman korkeakoulun käyneet. Veronmaksuhalukkuuden virtuaalivaluutoista jaoin aiemmin kuvatun mukaisesti myös kahtia siten, että muuttujilla 1-5 vastaus oli *En mielelläni* ja asteikolla 6-10 *Mielelläni*.

Kuinka mielelläsi maksat veroja virtuaalivaluutoista ja NFT:istä?

			En mielelläni	Mielelläni	Yht.
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	8	2	10
		% Koulutustausta	80,0%	20,0%	100,0%
		% Veronmaksuhalukkuus virtuaalivaluutoista	40,0%	14,3%	29,4%
		% Yhteensä	23,5%	5,9%	29,4%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	12	12	24
		% Koulutustausta	50,0%	50,0%	100,0%
		% Veronmaksuhalukkuus virtuaalivaluutoista	60,0%	85,7%	70,6%
		% Yhteensä	35,3%	35,3%	70,6%
	Yhteensä	Määrä	20	14	34
% Koulutustausta		58,8%	41,2%	100,0%	
% Veronmaksuhalukkuus virtuaalivaluutoista		100,0%	100,0%	100,0%	
% Yhteensä		58,8%	41,2%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja veronmaksuhalukkuus virtuaalituotteista

Ristiintaulukoinnista on todennettavissa, että peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen käyneiden joukossa on enemmän vastauksia *En mielelläni* puolella. Ylemmän tai alemman korkeakoulun käyneistä jako on tasaisempi. Ero on kuitenkin taas selkeä, jos vertaa yleiseen tasoon. Tein samanlaisen ristiintaulukoinnin yleisestä tasosta.

Kuinka mielelläsi maksat veroja yleisesti?

			En mielelläni	Mielelläni	Yht.
Koulutustausta	Peruskoulu tai toisen asteen koulutus	Määrä	3	7	10
		% Koulutustaustasta	30,0%	70,0%	100,0%
		% Veronmaksuhalukkuus yleisesti	27,3%	26,9%	27,0%
		% Yhteensä	8,1%	18,9%	27,0%
	Ylempi tai alempi korkeakoulutus	Määrä	8	19	27
		% Koulutustaustasta	29,6%	70,4%	100,0%
		% Veronmaksuhalukkuus yleisesti	72,7%	73,1%	73,0%
		% Yhteensä	21,6%	51,4%	73,0%
Yhteensä		Määrä	11	26	37
		% Koulutustaustasta	29,7%	70,3%	100,0%
		% Veronmaksuhalukkuus yleisesti	100,0%	100,0%	100,0%
		% Yhteensä	29,7%	70,3%	100,0%

Ristiintaulukointi: Koulutustausta ja veronmaksuhalukkuus

Tässä taas peruskoulun ja toisen asteen käyneiden enemmistö maksaa mielellään veroja. Ylemmän ja alemman korkeakoulun käyneistä painotus mielellään veroja maksavista on myös korkeampi. Ero virtuaalivaluuttaveronmaksuhalukkuuden ja yleisen veronmaksuhalukkuuden välillä on selkeä: 70 prosenttia korkeakoulutetuista maksaa mielellään veroja yleisellä tasolla, mutta samasta viiteryhmästä vain 50 prosenttia maksaa mielellään virtuaalivaluutoista veroja. Peruskoulun ja toisen asteen käyneistä mielellään veroja yleisellä tasolla maksaa 70 prosenttia, mutta virtuaalivaluutoista vain 20 prosenttia.

4.2.2 Verotuksen kokeminen vaikeaksi

Noin kolmasosa vastaajista eli 31 prosenttia ilmoitti, että he eivät tunne nykyistä virtuaalivaluuttojen verotusmallia. Kuten aiemmin todettu, verotusmallien tunteminen lisää veronmaksuhalukkuutta. Otin tarkasteluun väittämät, koetaanko verotus ja

virtuaalivaluuttojen verotus vaikeaksi. Koostin frekvenssianalyysin verotuksen yleisestä vaikeaksi kokemisen tunteesta.

Vastaajilta kysyttiin, kokivatko he verotuksen vaikeaksi. Vastausvaihtoehdot oli jaettu viisiportaisiksi siten, että 1 on *Verotus on vaikeaa* ja 5 on *Verotus on helppoa*. Poistin tarkastelussa vastausvaihtoehdon 3 vastanneet, koska he eivät ole olleet kumpaakaan mieltä. Koostin yhteen 1 ja 2 vastanneet luokaksi *Verotus on vaikeaa* ja 4-5 vastanneet luokaksi *Verotus on helppoa*.

Verotuksen vaikeus

	Määrä	%
Verotus on vaikeaa	12	28,6
Verotus on helppoa	15	35,7
Yhteensä	27	64,3
En osaa sanoa tai jättänyt vastaamatta	15	35,7
Yhteensä	42	100,0

Taulukko: Vastaajien kokemus verotuksen vaikeudesta

Verotuksen koki helpoksi 35,7 prosenttia vastaajista. Sama määrä eli 35,7 prosenttia vastaajista jätti vastaamatta tai vastasi, että eivät osaa sanoa, kokevatko verotuksen helpoksi tai vaikeaksi. Vaikeana verotuksen koki 28,6 prosenttia.

Tarkastelin sitä, voiko havaita koulutustaustalla olevan merkitystä siihen, kokeeko vastaaja verotuksen vaikeaksi. Jätin tarkastelusta pois ne, jotka eivät ole kertoneet koulutustaustaansa tai ovat vastanneet jonkun muun kuin korkeakoulutuksen, toisen asteen koulutuksen tai peruskoulun. Jaoin koulutustaustan kahteen muuttujaan: ylempi ja alempi korkeakoulutus yhdessä sekä lukio, ammattikoulu ja peruskoulu yhdessä.

Näitä muuttujia tarkastelin ristiintaulukoinnilla ja aineistoon sovelsin Fisherin tarkkaa testiä. P-arvo on 0,696, joten se on suurempi kuin 0,05. Nollahypoteesia ei siis voida varmuudella kumota. Havaintoni siis on, että ei voida suoraan päätellä, että koulutustaso vaikuttaisi siihen, kokeeko verotuksen vaikeaksi.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	,222 ^a	1	,637	,696	,484	
Continuity Correction ^b	,002	1	,962			
Likelihood Ratio	,224	1	,636	,696	,484	
Fisher's Exact Test				,696	,484	
Linear-by-Linear Association	,214 ^c	1	,644	,696	,484	,298
N of Valid Cases	27					

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,56.

b. Computed only for a 2x2 table

c. The standardized statistic is -,462.

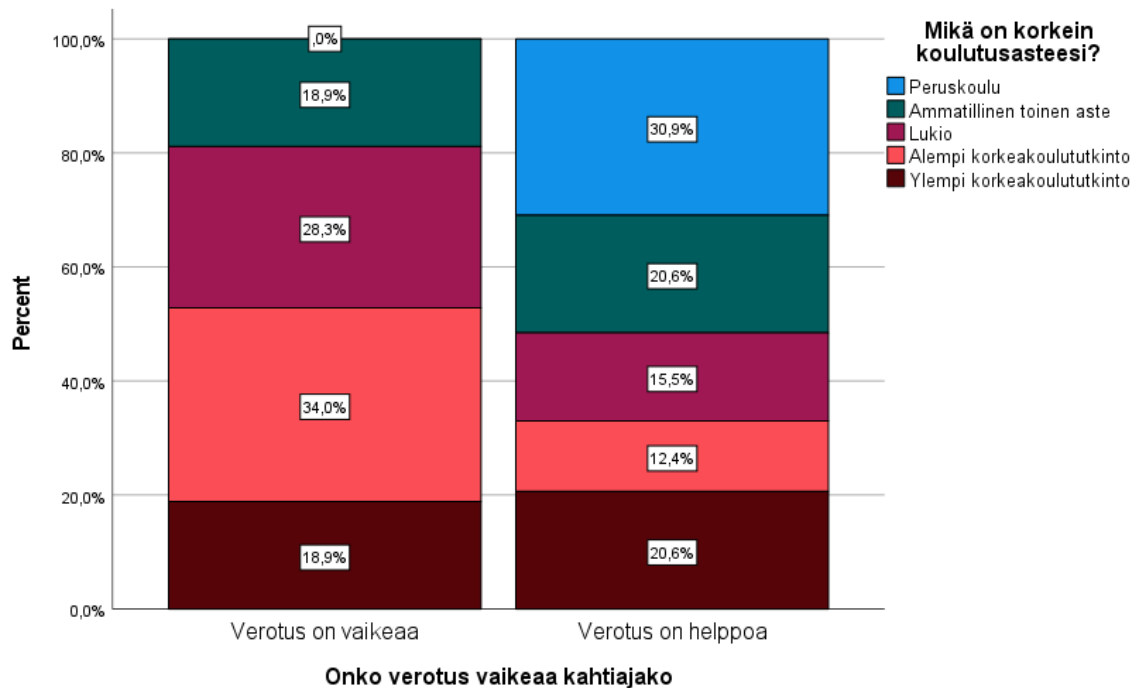
Seuraavassa tarkastelussa käytin tarkempaa jaottelua koulutustaustasta. Alla olevasta kuvaajasta voi havaita, että 42 vastaajasta peruskoulun käyneitä on 2, ammatillisen toisen asteen käyneitä 5, lukion käyneitä 5, alemman korkeakoulun käyneitä 18 ja ylemmän korkeakoulun käyneitä 12.

Mikä on korkein koulutusasteesi?

	Määrä	%
Peruskoulu	2	4,8
Ammatillinen toinen aste	5	11,9
Lukio	5	11,9
Alempi korkeakoulututkinto	18	42,9
Ylempi korkeakoulututkinto	12	28,6
Yhteensä	42	100,0

Taulukko: Koulutustausta

Siirsin frekvenssianalyysin tiedot kuvaajaan ristiintaulukoimalla koulutustaustan siihen, kokeeko verotuksen vaikeaksi vai helpoksi.

Ristiintaulukoinnista kuvaaja: Koulutustausta ja verotuksen kokeminen vaikeaksi

Huomattavaa kuvaajasta on, että niistä, jotka olivat kokeneet verotuksen vaikeaksi, oli merkittävä osuus korkeakoulutettuja ja taas niistä, jotka kokivat verotuksen helpoksi, 30,9 prosenttia vastaajista peruskoulun käyneitä. Tämä on mielenkiintoinen havainto, josta olisi hyvä tehdä jatkotutkimusta.

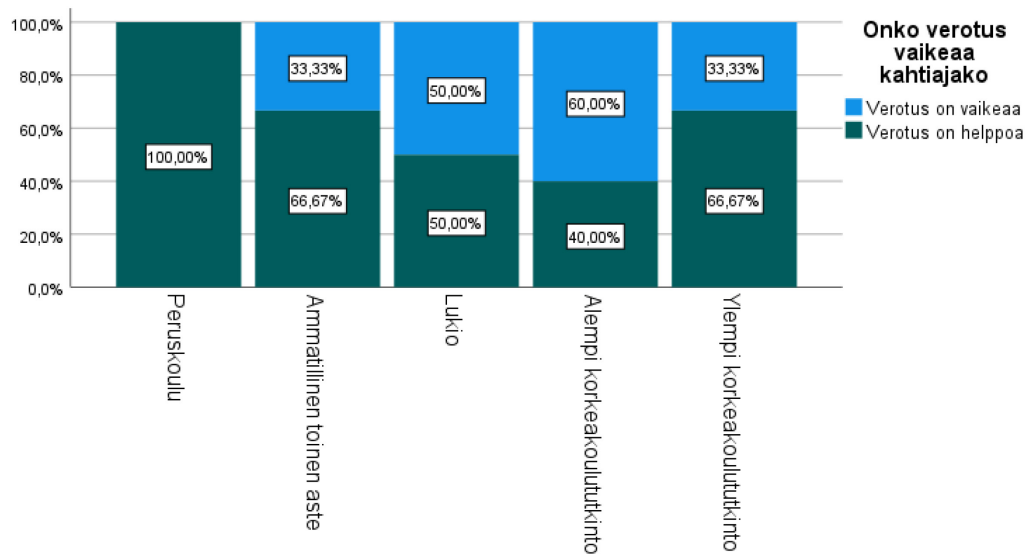
Kuvaajan sisältöä voi tarkastella myös näkökulmasta, miten koulutustaustan sisällä jakautui kokemus siitä, onko verotus helppoa vai vaikeaa. Tässä siis tarkastelukulma on käännetty ympäri aiempaan kuvaajaan nähden.

Verotuksen vaikeuden kokemus koulutustaustan mukaan

			Mikä on korkein koulutusasteesi?					Yhteensä
			Peruskoulu	Ammatillinen toinen aste	Lukio	Alempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	
Kokemus verotuksen helppoudesta tai vaikeudesta	Verotus on vaikeaa	Määrä	0	1	2	6	3	12
		% Vastanneista	0,0%	8,3%	16,7%	50,0%	25,0%	100,0%
		% Koulutustasosta	0,0%	33,3%	50,0%	60,0%	33,3%	44,4%
		% Yhteensä	0,0%	3,7%	7,4%	22,2%	11,1%	44,4%
	Verotus on helppoa	Määrä	1	2	2	4	6	15
		% Vastanneista	6,7%	13,3%	13,3%	26,7%	40,0%	100,0%
		% Koulutustasosta	100,0%	66,7%	50,0%	40,0%	66,7%	55,6%
		% Yhteensä	3,7%	7,4%	7,4%	14,8%	22,2%	55,6%
	Yhteensä	Määrä	1	3	4	10	9	27
% Vastanneista		3,7%	11,1%	14,8%	37,0%	33,3%	100,0%	
% Koulutustasosta		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
% Yhteensä		3,7%	11,1%	14,8%	37,0%	33,3%	100,0%	

Ristiintaulukointi: Verotuksen kokeminen vaikeaksi koulutustaustan mukaan

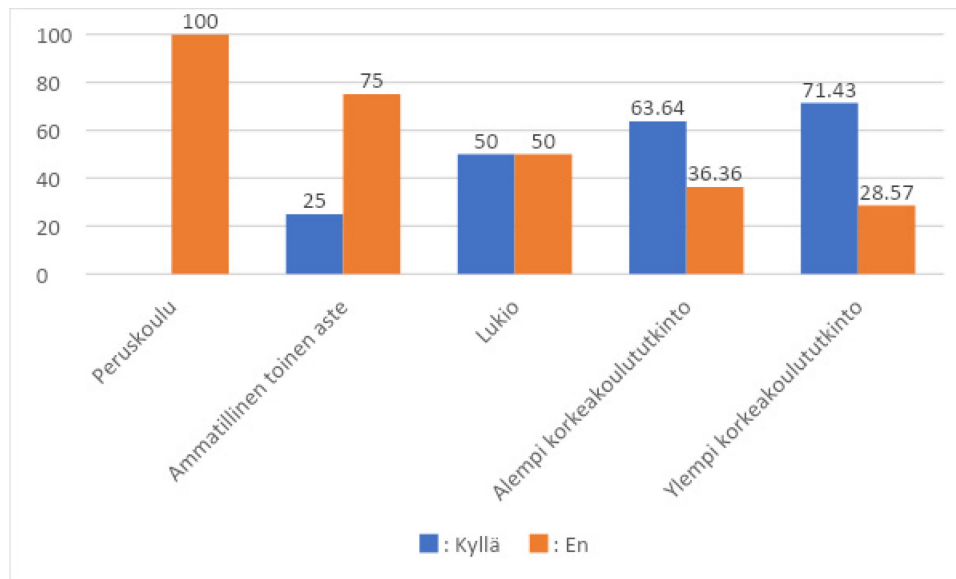
Tästä näkökulmasta tehtynä pylväskuvaaja näyttäisi tältä:

Kuvaaja: Verotuksen kokeminen vaikeaksi eri koulutustaustoilla

Tästä voi havaita, kuinka peruskoulun käyneistä kaikki vastaajat kokivat verotuksen helpoksi. Verotuksen kokeminen vaikeaksi kasvoi toiseen asteeseen ja alemman korkeakoulun käyneiden vastaajien joukossa. Ylemmän korkeakoulun käyneiden vastaajien joukosta 67 prosenttia koki verotuksen helpoksi.

Seuraavaksi halusin tarkastella otantaa, siitä, miten koulutustaso on vaikuttanut siihen, onko maksanut virtuaalivaluuttaluovutuksistaan veroa. Vastaukset jaoteltu koulutustason mukaan. Lukemat ovat prosentteja vastaajista. Peruskoulun käyneistä kukaan ei ollut maksanut luovutusvoittoveroa virtuaalivaluuttakaupoistaan, kun taas korkeakoulutetuissa oli huomattavasti enemmän niitä, jotka olivat maksaneet veroja virtuaalivaluuttavoitoistaan.

Kuvaaja: Eri koulutustausta ja onko maksanut virtuaalivaluuttaluovutusvoitoista veroa

Tämä kuvaajan tulos seurailee muuten hyvin aiemmin esiteltyä ajatusta siitä, onko veronmaksu helppoa, mutta ero peruskoulun käyneissä on huomattava (kuvaaja x3 [korjaa]). Vaikka ne, joiden korkein koulutus on peruskoulu, kokivat veronmaksun helpoksi, he eivät olleet maksaneet virtuaalivaluuttaluovutuksistaan veroja. Kuten aiemmin kuvattu, virtuaalivaluuttaluovutukset ovat itse ilmoitettavia tuloja, jotka lain mukaan pitää kertoa veroilmoituksella itse. Vastauksista on pääteltävissä myös, että ammatillisen koulutuksen käyneiden vastauksissa on yhtäläisyyksiä. Siinä, missä vähän päälle kolmannes kokee verotuksen vaikeaksi, yksi neljäsosa ilmoittaa maksaneensa virtuaalivaluuttatuotoistaan veroa.

4.2.3 Virtuaalivaluutta-alustakäyttäjien erot veronmaksuhalukkuudesta

Tarkastelin seuraavaksi eri virtuaalivaluutta-alustojen käyttäjien veronmaksuhalukkuutta. Tein ristiintaulukoinnin alustojen käytöstä. Siistin taulukon siten, että taulukosta näkyy vain kyseisellä alustalla sijoittaneiden jakautuminen aiemmin esitellyn mallin mukaisesti kahteen luokkaan.

Ensin tarkastelin virtuaalivaluuttapörsseissä ja muilla alustoilla vaihdantaa tehneiden yleistä veronmaksuhalukkuutta.

Ristiintaulukointi virtuaalivaluuttapörsseissä ja muilla alustoilla vaihdantaa tehneiden yleisestä veronmaksuhalukkuudesta

		Kuinka mielelläsi maksat veroja yleisesti?		Yhteensä
		En mielelläni	Mielelläni	
Virtuaalivaluuttapörsseissä tai muilla vaihdanta-alustoilla vaihdantaa tehneet	Määrä	10	24	34
	%	29,4%	70,6%	100,0%

Ristiintaulukointi: Virtuaalivaluuttapörssikäyttäjien veronmaksuhalukkuus

34:stä virtuaalivaluuttapörsseissä ja muilla alustoilla vaihdantaa tehneistä 29,4 prosenttia ei maksanut mielellään veroja yleisellä tasolla. 70,6 prosenttia maksoi mielellään veroja yleisellä tasolla. Otin seuraavaksi tarkasteluun, kuinka mielellään sama viiteryhmä vastasi mielekkyyteen maksaa veroja virtuaalivaluutoista ja NFT:istä.

Ristiintaulukointi virtuaalivaluuttapörsseissä ja muilla alustoilla vaihdantaa tehneiden veronmaksuhalukkuudesta koskien virtuaalivaluuttoja

		Maksatko mielelläsi veroja virtuaalivaluutoista?		Yhteensä
		En mielelläni	Mielelläni	
Virtuaalivaluuttapörsseissä ja muilla alustoilla vaihdantaa tehneiden veronmaksuhalukkuus virtuaalivaluutoista	Määrä	17	14	31
	%	54,8%	45,2%	100,0%

Ristiintaulukointi: Virtuaalivaluuttapörssikäyttäjien veronmaksuhalukkuus virtuaalivaluutoista

45,2 prosenttia niistä, jotka osallistuivat virtuaalivaluuttapörsseissä ja muilla alustoilla käytävään vaihtoon, ilmoittivat olevansa valmiita maksamaan veroja virtuaalivaluutoista ja NFT:istä. Sen sijaan 54,8 prosenttia vastaajista ei ollut halukas maksamaan veroja virtuaalivaluutoista. Tämä tulos heijastaa samansuuntaista trendiä yleisessä

veronmaksuhalukkuudessa ja virtuaalivaluuttojen veronmaksuhalukkuudessa kaikkien vastaajien kesken.

TOR-verkossa vaihdantaa harjoittaneiden vastaajien yleinen veronmaksuhalukkuus jakautui tasaisesti, vaikkakin vastaajia oli vain kaksi. Yksi vastaajista ilmoitti suhtautuvansa veronmaksuun myönteisesti, kun taas toinen ei ollut halukas maksamaan veroja. Kuitenkin molemmat vastaajat ilmoittivat, etteivät olleet halukkaita maksamaan veroja virtuaalivaluutoista. TOR-verkkokäyttäjiä oli yhteensä kolme, mutta yhden vastaajan neutraali suhtautuminen ei näy ristiintaulukoinnissa.

Sama tasa-arvoinen jakauma nähtiin Hardware-lompakkojen käyttäjien keskuudessa. Kahdeksasta vastaajasta puolet ilmoitti olevansa valmiita maksamaan veroja yleisellä tasolla, kun taas puolet eivät olleet halukkaita. Virtuaalivaluuttojen osalta 25 prosenttia vastaajista oli valmis maksamaan veroja mielellään, kun taas 75 prosenttia ei ollut halukas. Tämä suuntaus vastaa yleistä trendiä kaikissa vastaajaryhmissä.

Sen sijaan Software-lompakkojen käyttäjissä havaittiin eroavaisuuksia. Viidestätoista vastaajasta 60 prosenttia oli valmis maksamaan veroja yleisellä tasolla. Virtuaalivaluuttojen osalta tässä viiteryhmässä ero ei ollut yhtä merkittävä kuin kaikkien vastaajien keskuudessa. Virtuaalivaluutoista veroja oli valmis maksamaan 42,9 prosenttia vastaajista, kun taas 57,1 prosenttia ei ollut halukas.

4.2.4 Vastaajien veronmaksu virtuaaliomaisuuden tuotosta

Kuten jo luvussa 3.2 mainitsin, 42:sta tarkastellusta vastaajasta peräti 40 oli ostanut virtuaalivaluuttoja, kun taas 8 oli saanut niitä lahjaksi. Lisäksi kysyin, oliko vastaaja myynyt virtuaalivaluuttoja tai louhinut niitä. Myynnissä ja louhinnassa syntyy tilanne, jossa luovutusvoitot tai -tappiot sekä mahdolliset tulot louhinnasta tulisi ilmoittaa verottajalle ja suorittaa niistä veroja. Tarkastelin seuraavaksi, ovatko vastaajat maksaneet veroja näistä.

Oletko myynyt virtuaalivaluuttoja tai NFT:itä?

	Määrä	%
Kyllä	27	64,3
En	15	35,7
Total	42	100,0

Taulukko: Virtuaalituotteiden myynti

27 vastaajaa eli 64,3 prosenttia vastaajista kertoi myyneensä virtuaaliomaisuuttaan. Olin jo kyselyn jakamista ennen rakentanut kyselyn siten, että vain *Kyllä* vastanneet pystyivät vastaamaan jatkokysymykseen, jossa kysyttiin, onko maksanut virtuaalivaluuttamyynneistään veroa. Tämän takia ristiintaulukointia ei tarvita ja esittelenkin seuraavaksi jatkokysymykseen tulokset.

Oletko maksanut virtuaalivaluuttamyntivoitoistasi veroa?

		Määrä	%	Tarkasteluryhmästä %
Virtuaaliomaisuutta myyneet	Kyllä	15	35,7	55,6
	En	12	28,6	44,4
	Yhteensä	27	64,3	100,0
	Ei myyntiä	15	35,7	
Yhteensä kaikki		42	100,0	

Ristiintaulukointi: Virtuaaliomaisuutta myyneiden veronmaksu luovutuksista

55,6 prosenttia virtuaaliomaisuuttaan myyneistä ilmoitti maksaneensa veroja virtuaalivaluuttamyntivoitoista. 44,4 prosenttia kertoi, että ei ole maksanut veroja virtuaaliomaisuuden myynnistä. Kaikista vastanneista virtuaalivaluuttasijoittajista eli tarkasteluryhmästä veroja myyneistä maksaneiden osuus on 35,7 prosenttia.

Seuraavaksi tarkastelin louhintaa tehneiden veronmaksua. 8 vastaajaa eli 19 prosenttia tarkasteluryhmästä oli louhinut virtuaalivaluuttoja. Alla taulukko vastausjakaumasta louhintaa tehneistä.

Oletko louhinut virtuaalivaluuttoja?

	Määrä	%
Kyllä	8	19,0
En	34	81,0
Total	42	100,0

Taulukko: Virtuaalivaluuttalouhijat

Otin tarkasteluun erikseen nämä louhintaa tehneet.

Oletko maksanut louhinnasta ansiotuloveroa?

		Määrä	%	Tarkasteluryhmästä %
Louhintaa tehneet	Kyllä	5	11,9	62,5
	En	2	4,8	25,0
	En halua vastata	1	2,4	12,5
	Yhteensä	8	19,0	100,0
Ei louhintaa		34	81,0	
Yhteensä kaikki		42	100,0	

Ristiintaulukointi: Virtuaalivaluuttalouhintaa tehneiden veronmaksu louhinnasta

62,5 prosenttia louhintaa tehneistä oli maksanut veroja louhinnasta. 25 prosenttia vastasi, että ei ole maksanut louhinnasta veroa. Yksi kieltäytyi vastaamasta.

Mielenkiintoista on huomata, että louhintaa tehneiden joukossa oli suhteessa enemmän veroja maksaneita kuin myyntivoitostaan veroja maksaneita. He kuitenkin muodostivat vain 11,9 prosenttia koko vastaajaryhmästä eli virtuaalivaluuttasijoittajista.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen perusteella voitiin päätellä, että merkittävä osa vastaajista kannatti valtion roolia kansalaisten valvonnassa ja tietojen keräämisessä. Yleisesti ottaen valtaosa näki valtiolla olevan oikeuden pidättää rikollisia ja määritellä sekä valvoa lakeja. Kuitenkin tietyissä kysymyksissä, kuten varallisuustietojen ja virtuaalivaluuttasijoitusten tiedonsaantioikeudessa, vastaajien mielipiteet vaihtelivat enemmän. Oli myös huomionarvoista, että valtion oikeutta vaatia lojaaliutta itseään kohtaan pidettiin selvästi vähemmän oikeutettuna, samoin kuin asepalvelukseen määräämisen oikeutta. Yleisesti ottaen valtion päätöksentekovaltuuksia, vaikka ne eivät saaneet yksimielistä hyväksyntää, pidettiin silti merkittävästi oikeutettuina.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että merkittävä osa vastaajista piti valtion velvollisuutena tukea kansalaisiaan eri tavoin, erityisesti taloudellisesti. Suurin osa vastaajista katsoi, että valtion tulisi tarjota maksuton terveydenhuolto, järjestää maksuton peruskoulutus ja tukea työttömiä. Oli mielenkiintoista, että maksuttoman toisen asteen ja korkeakoulutuksen nähtiin hieman vähemmän valtion vastuuna verrattuna peruskoulutukseen.

Tuloksista kävi ilmi, että vastaajat arvostivat erityisesti perustason palveluita, kuten terveydenhuoltoa ja peruskoulutusta, joita pidettiin laajasti valtion vastuuna. Näkemykset vaihtelivat korkeamman asteen koulutuksen kohdalla, mikä varmastikin heijasteli erilaisia mielipiteitä koulutuksen roolista yhteiskunnassa ja sen rahoittamisesta. Tästä voi päätellä, että syvemmät analyysit olisivat voineet tarjota lisää ymmärrystä eroista ja niiden taustalla olevista syistä.

Koulutustaustasta riippumatta kuitenkin oli todettavissa, että suurin osa vastaajista katsoi valtion velvollisuudeksi järjestää maksuton peruskoulutus. Lisäksi korkeamman koulutustason omaavat henkilöt olivat selvästi taipuvaisempia kannattamaan maksutonta toisen asteen ja korkeamman asteen koulutusta verrattuna niihin, joilla oli alemman tason koulutus. Tämä osoitti yhtenäisyyttä näkemyksissä maksuttoman peruskoulutuksen tärkeydestä.

Tutkimustulokset viittasivat myös siihen, että korkeamman koulutustason omaavat henkilöt olivat hieman todennäköisemmin sitä mieltä, että valtiolla tulisi olla velvollisuus tarjota rahallista apua kansalaisilleen verrattuna alemmaan koulutustaustaan omaaviin henkilöihin. Tämä antoi viitteitä siitä, että koulutustaso vaikuttaa näkemyksiin valtion roolista taloudellisen tuen tarjoajana. Tästä voisi tehdä lisää tutkimusta.

Pohdin myös verotuksen helppouden kokemusta. Paljonko verotuksen kokemiseen helpoksi vaikutti Verohallinnon palveluiden automatisoituminen? Verohallinnon pääjohtaja Markku Heikurankin näkemyksen mukaan automaattinen päätöksenteko saattaa parantaa oikeusturvaa ja kertoo automaattisen päätöksenteon tehostaneen Verohallinnon toimintaa siten, että se on tuonut mukanaan mittavat säästöt (Yle.fi 26.1.2019). Verohallinto on julkisesti kertonut käyttävänsä laajastikin automaattista päätöksentekoa ja siitä säädettiin lakikin 2023, kun asia oli nostettu esiin muutamaa vuotta aiemmin (Vero.fi 23.3.2023 & Yle.fi 26.1.2019).

TOR-verkon käyttäjien vastausten vähäinen määrä vaikutti tulosten tarkasteluun. Tämä haaste vaikutti luonnollisesti tutkimuksen tulosten luotettavuuteen ja yleistettävyyteen, sillä niiden perusteella tehtävät johtopäätökset voivat olla rajallisia tai vääristyneitä. Lisäksi, kun otetaan huomioon, että TOR-verkkoa käytetään usein laittomaan toimintaan, kuten huumekauppaan tai lapsipornon levittämiseen, on mahdollista, että osa käyttäjistä saattoi olla haluttomia osallistumaan tutkimuksiin tai vastaamaan kysymyksiin, jotka liittyivät heidän toimintaansa verkossa.

Tutkimuksessakin ilmeni, että suhtautuminen virtuaalivaluuttojen verotukseen oli nihkeämpää kuin yleisesti verotukseen. Olisi mielenkiintoista saada tästä tulevaisuudessa tutkimusta, joka selvittää, ulottuuko tämä asenne muuhunkin tulevaisuuden virtuaaliomaisuuteen ja älysopimusvaihdantaankin. Tämä voi kuitenkin olla haasteellinen aihe, sillä on vaikea tutkia asenteita jotain asiaa kohtaan, tutkittavan aiheen ollessa monimutkainen tai tuntematon.

Virtuaalivaluuttojen käyttö valtioiden rajoja ylittävissä kaupoissa ja rahoitustoimissa tekee niiden verotuksesta ja valvonnasta monimutkaisempaa, sillä ne voivat helposti ohittaa perinteiset valvontamekanismit. Kansainväliset tiedonvaihtosopimukset ovat tärkeitä välineitä verotuksen ja rahanpesun torjunnan kannalta, erityisesti kun kyseessä ovat virtuaalivaluutat. Kansainväliset tiedonvaihtosopimukset voivat olla tehokas tapa lisätä virtuaalivaluuttojen verotuksen ja valvonnan läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta, mutta niiden suunnittelussa on otettava huomioon monia haasteita ja hienovaraisuuksia, jotta ne toimivat asianmukaisesti ja oikeudenmukaisesti kaikkien osapuolten kannalta.

Selkeämpi verotusmalli voi olla avainasemassa vähentäessään epävarmuutta virtuaalivaluuttojen sijoittajien keskuudessa ja edistäen virtuaalivaluuttojen laajempaa käyttöä ja verotusta. Virtuaalivaluuttojen käyttö ja niiden verotus ovat olennaisia kysymyksiä nykyaikaisessa taloudessa, mutta niiden monimutkaisuus ja epäselvyys voivat olla esteenä niiden laajemmalle hyväksynnälle ja käytölle. Selkeämpi verotusmalli tarjoaisi sijoittajille ja käyttäjille paremman käsityksen siitä, miten virtuaalivaluuttoja verotetaan ja mitä velvoitteita heillä on niiden suhteen. Tämä lisäisi luottamusta virtuaalivaluuttojen käyttöön ja voisi kannustaa ihmisiä ottamaan ne osaksi taloudellista toimintaansa.

Lisäksi selkeämpi verotusmalli voisi houkuttaa sijoittajia ja yrityksiä toimimaan virtuaalivaluuttojen alalla, mikä voisi edistää innovaatiota ja taloudellista kasvua tällä alalla.

Samalla se voisi auttaa viranomaisia valvomaan ja hallinnoimaan virtuaalivaluuttojen käyttöä ja varmistamaan, että niiden käyttöön liittyvät riskit, kuten rahanpesu ja veronkierto, torjutaan tehokkaasti. Kokonaisuudessaan selkeämpi verotusmalli voi siis toimia keskeisenä tekijänä virtuaalivaluuttojen hyväksynnän ja käytön laajentamisessa, mikä puolestaan voi edistää digitaalisen talouden kehitystä ja kasvua. Tämä korostaa tarvetta selkeälle ja yhtenäiselle lähestymistavalle virtuaalivaluuttojen verotuksessa, joka ottaa huomioon niiden ainutlaatuiset piirteet ja tarjoaa sijoittajille ja käyttäjille selkeän viitekehyksen niiden käytölle ja verotukselle.

Yksi mainio tutkimuksen kohde tulevaisuudessa olisi älysopimusvaihdanta ja sen verotus. Haluaisin päästä jonkinlaiseen ajatushautomoon aiheesta. Miten älysopimusvaihdannassa realisoituu verotettava tulo? Soveltuuko siihen arvonlisäveron rakenne? Millä valtiolla on oikeus verottaa älysopimusvaihdannassa siirtyvää omaisuutta ja palvelua ja siitä saatavaa tuottoa, jos vaihdanta tapahtuu kokonaan verkossa? Entä tilanteessa, jossa vaihdanta realisoit palvelun tai tulon tietyn valtion alueelle?

Villeimmissä ajatuksissa voisi kyseenalaistaa täysin virtuaalivaluuttojen verotusrakenteen progressiivisessa tuloverotuksessa. Pitäisikö näihin rakentaa jokin välillisempi verotusjärjestelmä? Tunnistaako lainsäädäntö mahdollisuuksia lohkoketjuteknologian verotuksessa? Onko edes mahdollista, että valtio voisi pysyä perässä näin nopeasti muuntuvassa maailmassa? Pelkästään tämän pro gradu –tutkielman tekemisen aikana Verohallinto julkaisi lisää ohjeita virtuaalivaluuttaverotukseen ja piti aihetta pinnalla sosiaalisessa mediassaan.

Tutkimuksen vahvuus oli se, että aihealuetta ei ole tutkittu paljoakaan. Haasteena oli löytää kohderyhmäläisiä, jotka olivat halukkaita vastaamaan kyselyyn. Lisäksi otanta ei ollut kovin laaja, joten tarkastelu oli varsin näytetasoista. Kuitenkin monet tulokset seurailivat muun muassa aiemmin tehdyn veronmaksuhalukkuustutkimusten tulosten kanssa, joten voinee päätellä, että tulokset kuitenkin tarjoavat luotettavia suuntia mahdolliselle jatkotutkimukselle.

Käytännön haasteena, mutta samaan aikaan onnistumisena, oli kyselytutkimuksen ensimmäisellä sivulla esiintynyt niin kutsuttu porttikysymys ja sen vaikutus aineiston tarkasteluun. Ensimmäisellä sivulla vastaajille esitetty neljäs kysymys: *Mihin virtuaalituotteisiin olet sijoittanut tai mitä sinulla on ollut hallussasi?* Tämä aiheutti sen,

että mikäli vastaaja vastasi *En mihinkään*, kysely päättyi siihen. Tämä aiheutti ensin haasteita aineiston käsittelyssä, sillä dikotomisissa kysymyksissä ne vastaajat, jotka pysähtyivät ensimmäisellä sivulla porttikysymykseen, näyttäytyivät vastaajina siten, että he eivät olleet tehneet valintaa. Huomasin tämän onneksi varsinkin ajoissa analyysivaiheessa ja sovelsin tutkimuksessa suodatinta, siten että porttikysymykseen pysähtyneiden vastauksia ei otettu huomioon tarkasteluissa ollenkaan. Tämä oli ratkaisevan tärkeää tutkimuksen tulosten luotettavuuden ja oikeudenmukaisuuden kannalta, jotta saatiin tarkempi kuva vastaajien mielipiteistä ja asenteista.

Tutkimus antoi pienen katsauksen monimutkaiseen suhteeseen, joka kansalaisilla voi olla valtion ja verotuksen välillä. Toivon, että tämä pro gradu –tutkielmani tarjoaa materiaalia ja uusia ideoita tulevaisuuden tutkimukselle niin virtuaalivaluutoista, virtuaalivaluuttasijoittajista, verotuksesta, yhteiskunnasta, TOR-verkosta ja internetin vaikutuksesta vaihdantaan ja omistamiseen sekä älysovimusvaihdannasta. Olisi hyvä, että joku tutkisi esimerkiksi valtion toimijuutta näihin aiheisiin liittyen. Väitän, että virtuaaliomaisuus on tullut jäädäkseen, joten sen ymmärtäminen tulee olemaan tulevaisuudessa jokaisen perusvelvollisuus.

Olen myös pohtinut, miten lohkoketjuteknologian ja virtuaalivaluuttojen asema tulee mahdollisesti muuntumaan tulevaisuudessa ja mitkä asiat vaikuttavat virtuaalivaluuttojen verotukseen ja yhteiskunnalliseen asemaan? Villeissä pohdinnoissani on tullut jopa mietittyä, voiko erinäisiä perinteisiä omistusrekistereitä ja pantteja rakentaa lohkoketjuteknologian varaan. Olisiko turvallista ja mahdollista ehkä joskus rakentaa sähköiset asunto-osakekirjat sittenkin NFT-muotoon?

Haluan kiittää tämän pro graduni ohjaajaa ja muita akateemisia neuvonantajia, opettajia, tutkimukseen osallistuneita henkilöitä, kyselytutkimusta jakaneita henkilöitä, isääni, ystäviäni sekä työnantajaani, jotka olivat tukenani gradun valmistumisessa. Kiitos kaikille, jotka ovat tarjonneet apua, tukea, neuvoja ja inspiraatiota tänä aikana. Arvostan suuresti panostanne ja tukeanne.

LÄHTEET

Albano, Alessandra (2019) *Autonomous Distributed Networks: The Unfulfilled Libertarian Dream of Breaking Free from Regulations*. AcchaLabs. Saatavilla: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3461166 [Viitattu 1.3.2024]

Cantell, Hannele (2006) *Aktiivinen kansalaisuus – nuoret ympäristövaikuttajina*. Teoksessa T. Ojanperä (toim.) *Näkökulmia aktiiviseen kansalaisuuteen*. Helsinki. Viikin normaalikoulun julkaisuja 2.

Dobson, Lynn (2006) *Supranational citizenship*. Manchester. Manchester University Press.

Etelä-Suomen Sanomat (22.4.2024) *Verohallinto löysi viime vuonna 30 miljoonaa euroa ilmoittamatta jääneitä virtuaalivaluuttatuloja*. Saatavilla: <https://www.ess.fi/uutissuomalainen/6714693> [Viitattu 22.4.2024]

Facebook (23.4.2024) *Verohallinnon Facebook-päivitys koskien virtuaalivaluuttojen ilmoittamista veroilmoituksella*. Verohallinnon Facebook-profiili. Saatavilla: <https://www.facebook.com/reel/1500543630673103> [Viitattu 23.4.2024]

Forbes. (8.5.2024) *Bitcoin Price History 2009 to 2024*. Saatavilla: <https://www.forbes.com/advisor/in/investing/cryptocurrency/bitcoin-price-history-chart/> [Viitattu 9.5.2024]

Helsingin Sanomat (10.4.2021) *Kiina luo ensimmäisenä talousmahtina oman digivaluuttansa – se panee yhdysvallat ahtaalle ja tarjoaa autoritääriselle hallinnolle lähes rajattomasti valtaa*.

Helsingin Sanomat (31.10.2017) *Suomalaisista jo 79 prosenttia maksaa veronsa mielellään – ”Tulokset ovat hämmästyttäneet kansain-välisissä ympyröissä”*.

Instagram (22.4.2024) *Verohallinnon Instagram-päivitys koskien virtuaalivaluuttojen ilmoittamista veroilmoituksella*. Verohallinnon Instagram-profiili Saatavilla: https://www.instagram.com/reel/C6Di5xmMq-a/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA== [Viitattu 23.4.2024]

Isin, Engin & Ruppert, Evelyn (2020) *Being digital citizens*. London. Rowman & Littlefield International, Ltd.

Isin, Engin F., & Wood, Patricia (1999) *Citizenship and identity*. London. SAGE.

Kiser, Edgar & Karceski, Steven M. (2017) *Political economy of taxation*. *Annual Review of Political Science*, 20, 75-92. Saatavilla: doi:10.1146/annurev-polisci-052615-025442 (haettu 20.9.2023)

Kivimäki, Ville; Harjula, Minna; Malinen, Antti & Nevalainen Pasi (2021) *Sadan vuoden kansalaisuus: yhteiskunta, yksilö ja toimijuus*. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202211238567> [viitattu 20.10.2023]

Kohonen, Iina; Arja Kuula & Sanna Kaisa Spoof. (2019) *Ihmiseen Kohdistuvan Tutkimuksen Eettiset Periaatteet Ja Ihmistieteiden Eettinen Ennakkoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen Neuvottelukunnan Ohje 2019*. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019.

Kuutti, Wille (2017) *Kryptovaluutat ja lohkoketjut, mahdollisuus vai uhka?* Helsinki, Suomi. BoD - Books on Demand.

Laki virtuaalivaluutan tarjoajista 572/2019.

Malin, Aarno (2022) *Pimeyden ytimeen : Tutkimusmatka TOR-verkon rikollisuuteen*. Jyväskylä. Atena.

Malmgrén, Marianne & Myrsky, Matti (2017). *Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus*. Helsinki. Alma Talent.

Perustuslaki 1999/731 (1999).

Prasad, E. S., & Pietiläinen, K. (2022). *Rahan tulevaisuus : Miten digitaalinen mullistus muuttaa valuuttoja ja rahoitusta*. Helsinki. Terra Cognita.

Rytioja, A. & Kallio, K. P. (2018). *Opittua käsitteistöä vai koettua yhteiskunnallisuutta? Pohdintoja nuorten kansalaisuudesta politiikkakyselyjen valossa*. *Sosiologia*, 55.

Scola, Nancy (9.7.2012) *Defining the 'we' in the declaration of internet freedom*. The Atlantic. Saatavilla: <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2012/07/defining-the-we-in-the-declaration-of-internet-freedom/259485/> [Viitattu 1.2.2023]

Smith, A. (2012). *Wealth of nations*. Ware, England. Wordsworth Editions.

Smith, Jonathan A., Flowers, Paul & Larkin, Michael (2009) *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. Thousand Oaks, CA. SAGE Publications.

Sorsa, Ville-Pekka (2013) *Mitä on poliittinen talous ja miksi sen tutkimusta tulee edistää?* Poliittinen Talous, 1, 66-80.

Suomalainen, Kirsi (2023). *Kieli kehittyi: Internetin kolmannen kehitysvaiheen käsitteitä*. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/artikkelit/kieli-kehittyi-internetin-kolmannen-kehitysvaiheen-kasitteita/> [Viitattu 14.3.2023]

TEPA-termipankki (17.3.2024) Saatavilla: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/kyberavaruus> [Viitattu 17.3.2024]

Tietosuoja-valtuutetun tiedote (2022) Tietosuoja-valtuutettu antoi verohallinnolle huomautuksen liian laajoista tietopyynnöistä. Saatavilla: <https://tietosuoja.fi/-/tietosuoja-valtuutettu-antoi-verohallinnolle-huomautuksen-liian-laajoista-tietopyynnoista> [Viitattu 3.4.2023]

Traficom (23.8.2023) *Internetin avoimuus eli verkkoneutraliteetti*. Saatavilla: <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/internetin-avoimuus-eli-verkkoneutraliteetti> [Viitattu 22.4.2024]

Tuloverolaki 1535/1992 (1992).

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vero.fi (2019) *Syventävät vero-ohjeet: Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön verotuksessa*. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja--tappiot-luonnollisen-henkil%c3%b6n-tuloverotuksessa/> [Viitattu 3.4.2023]

Vero.fi (2021) *Verohallinnon digitalisaation kehityshistoria*. Saatavilla: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/verohallinnon_esittely/verohallinnon-digihistoria [Viitattu 4.3.2023]

Vero.fi (2022) *Mikä on NFT ja miten siihen liitetyn digitaalisen teoksen myyntiä verotetaan?* Saatavilla: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/virtuaalivaluutat/nft-ja-digitaalinen-teos/> [Viitattu 2.3.2023]

Vero.fi (2022). Syventävät vero-ohjeet: Virtuaalivaluuttojen verotus. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48411/virtuaalivaluuttojen-verotus3> [Viitattu 3.4.2023]

Vero.fi (22.4.2024) *Verohallinto löysi viime vuonna 30 miljoonaa euroa ilmoittamatta jääneitä virtuaalivaluuttatuloja*. Verohallinnon tiedote. Saatavilla: [https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdist%C3%B6tiedotteet/2024/verohallinto-loysi-viime-vuonna-30-miljoonaa-euroa-ilmoittamatta-jaaneita-virtuaalivaluuttatuloja/](https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/ uutishuone/lehdist%C3%B6tiedotteet/2024/verohallinto-loysi-viime-vuonna-30-miljoonaa-euroa-ilmoittamatta-jaaneita-virtuaalivaluuttatuloja/) [Viitattu 22.4.2024]

Vero.fi (4.5.2022) Verohallinto on saanut ulkomaisesta virtuaalivaluuttapörssistä paljon suomalaisia koskevia tietoja – tehostaa verovalvontaa Verohallinnon tiedote. Saatavilla: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdist%C3%B6tiedotteet/2022/verohallinto-on-saanut-ulkomaisesta-virtuaalivaluuttap%C3%B6rssist%C3%A4-paljon-suomalaisia-koskevia-tietoja--tehostaa-veroalvontaa/> [Viitattu 4.1.2023]

Verohallinnon tiedote. (2021). *Tutkimus: Nuoret tuomitsevat verojen maksamatta jättämisen*. Saatavilla: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdist%C3%B6tiedotteet/2021/tutkimus-nuoret-tuomitsevat-verojen-maksamatta-j%C3%A4tt%C3%A4misen/> [Viitattu 4.3.2023]

Verotuksen historiaa suomessa, Verohallinnon julkaisu 381.09. Saatavilla: https://www.vero.fi/globalassets/tietoa-verohallinnosta/esitys--ja-opetusmateriaalit/381v09_verotuksen_historiaa.pdf [Viitattu 4.3.2023]

World Summit on the information society (2003) *Declaration of principles - building the information society: A global challenge in the new millennium*
<https://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/dop.html> [viitattu 28.9.2023]

Yle.fi (1.3.2024) *Bitcoinin arvo taas hurjassa nousukiidossa: Taustalla yksi pysyvä muutos.*
Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20077047> [Viitattu 14.3.2024]

Yle.fi (21.7.2024) *Tulli myi valtion takavarikoimia bitcoineja 46,5 miljoonalla eurolla – bitcoinin kurssiromahdus vei tuotoista yli kolmanneksen* Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-12545049> [Viitattu 14.3.2024]

Yle.fi (26.11.2019) *Oikeusasiamies totesi automaattisen verotuksen laittomaksi, mutta mitä siitä seuraa? Tästä päätöksessä on kyse.* Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-11087345> [Viitattu 22.3.2024]

LIITTEET

Kyselytutkimuksen lomake

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn. Tutkimus on osa pro gradu -tutkielmani aineistoa- Opiskelen Lapin yliopistossa yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa. Kohderyhmänä ovat virtuaalivaluuttoja tai NFT:itä hallussaan pitäneet henkilöt. Olen kiitollinen kaikista vastauksista. Vastaukset ovat anonyymeja.

Virtuaalivaluuttasijoittajien asenteet kansalaisuuteen ja verotukseen

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Mikä on kansalaisuutesi? *

- Suomi
 - Joku muu, mikä?
 - En halua vastata
-

2. Minkä ikäinen olet? *

3. Mikä on korkein koulutusasteesi? *

- Peruskoulu
- Ammatillinen toinen aste
- Lukio
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Joku muu
- En halua vastata

4. Mihin virtuaalituotteisiin olet sijoittanut tai mitä sinulla on ollut hallussasi?

- Bitcoin
 - Meemikolikot
 - Muut virtuaalikalikot
 - NFT:t
 - Joku muu, mikä?
 - En mihinkään
-

Kysymyksen säännöt

Mihin virtuaalituotteisiin olet sijoittanut tai mitä sinulla on ollut hallussasi?

Bitcoin

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Meemikolikot

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Muut virtuaalikolikot

Ei vaihtoehdon sääntöjä

NFT:t

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Joku muu, mikä?

Ei vaihtoehdon sääntöjä

En mihinkään

Sääntö: Lopeta kysely

Jos vaihtoehto on valittu Lopeta kysely ja ohjaa vastaaja kiitossivulle.

Sääntö: Poista vaihtoehtoja käytöstä

Jos vaihtoehto on valittu Poista vaihtoehtoja käytöstä Meemikolikot, Joku muu, mikä?, NFT:t, Muut virtuaalikolikot, Bitcoin kysymyksessä Mihin virtuaalituotteisiin olet sijoittanut tai mitä sinulla on ollut hallussasi?

5. Oletko ostanut virtuaalivaluuttoja tai muita virtuaalituotteita?

Kyllä

En

6. Oletko saanut lahjaksi virtuaalivaluuttoja tai NFT:itä?

Kyllä

En

7. Oletko myynyt virtuaalivaluuttoja tai NFT:itä?

Kyllä

En

Kysymyksen säännöt

Oletko myynyt virtuaalivaluuttoja tai NFT:itä?

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Oletko maksanut virtuaalivaluuttamyntivoitoistasi veroa?

En

Ei vaihtoehdon sääntöjä

8. Oletko maksanut virtuaalivaluuttamyyntivoitostasi veroa?

- Kyllä
- En
- En halua vastata
- Olen maksanut osasta tuotoista

Kysymyksen säännöt

Oletko maksanut virtuaalivaluuttamyyntivoitostasi veroa?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko myynyt virtuaalivaluuttoja tai NFT:itä?** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

9. Oletko louhinut virtuaalivaluuttoja?

- Kyllä
- En

Kysymyksen säännöt

Oletko louhinut virtuaalivaluuttoja?

Kyllä

Sääntö: *Näytä kysymyksiä*

Jos vaihtoehto on valittu *Näytä kysymyksiä* Oletko maksanut louhinnasta ansiotuloveroa?

En

Ei vaihtoehdon sääntöjä

10. Oletko maksanut louhinnasta ansiotuloveroa?

- Kyllä
- En
- En halua vastata
- Olen maksanut osasta

Kysymyksen säännöt

Oletko maksanut louhinnasta ansiotuloveroa?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko louhinut virtuaalivaluuttoja?** on *Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle*

11. Mihin muihin virtuaalituotteisiin olet sijoittanut?

12. Millä alustoilla olet vaihtanut/ostanut/säilyttänyt virtuaalivaluuttoja?

- Virtuaalivaluuttapörssit tai muut vaihdanta-alustat
 - DarkWebin/Tor-verkon/pimeän verkon verkkokaupat
 - Hardware-lompakot
 - Software-lompakot
 - Joku muu, mikä?
-

13. Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus...

- auttaa kansalaisiaan rahallisesti
- järjestää maksuton peruskoulutus
- järjestää maksuton toisen asteen koulutus
- järjestää maksuton korkeakoulutus
- tukea työttömiä
- järjestää maksuton terveydenhuolto
- verottaa
- tasata tuloeroja
- mahdollistaa vaurastuminen
- Ei mitään ylläolevista

Kysymyksen säännöt

Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus...

auttaa kansalaisiaan rahallisesti

Ei vaihtoehdon sääntöjä

järjestää maksuton peruskoulutus

Ei vaihtoehdon sääntöjä

järjestää maksuton toisen asteen koulutus

Ei vaihtoehdon sääntöjä

järjestää maksuton korkeakoulutus

Ei vaihtoehdon sääntöjä

tukea työttömiä

Ei vaihtoehdon sääntöjä

järjestää maksuton terveydenhuolto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

verottaa

Ei vaihtoehdon sääntöjä

tasata tuloeroja

Ei vaihtoehdon sääntöjä

mahdollistaa vaurastuminen

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Ei mitään ylläolevista

Sääntö: Poista vaihtoehtoja käytöstä

Jos vaihtoehto on valittu Poista vaihtoehtoja käytöstä verottaa, järjestää maksuton toisen asteen koulutus, tukea työttömiä, tasata tuloeroja, järjestää maksuton peruskoulutus, mahdollistaa vaurastuminen, järjestää maksuton terveydenhuolto, auttaa kansalaisiaan rahallisesti, järjestää maksuton korkeakoulutus kysymyksessä
Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni velvollisuus...

14. Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus...

- valvoa kansalaisia
- pidättää rikollisia
- saada tietoa kansalaisten tuloista
- kerätä ja säilyttää henkilötietoja
- kerätä ja käsitellä terveystietoja
- määritellä lait ja valvoa niiden toteutumista
- saada tietoa kansalaisten varallisuudesta
- saada tietoa virtuaalivaluuttasijoituksista
- vaatia kansalaisilta lojaaliutta valtiota kohtaan
- määrätä asepalvelukseen
- tehdä päätöksiä, joista kaikki eivät ole samaa mieltä
- verottaa
- Ei mitään yllä olevista

Kysymyksen säännöt

Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus...

valvoa kansalaisia

Ei vaihtoehdon sääntöjä

pidättää rikollisia

Ei vaihtoehdon sääntöjä

saada tietoa kansalaisten tuloista

Ei vaihtoehdon sääntöjä

kerätä ja säilyttää henkilötietoja

Ei vaihtoehdon sääntöjä

kerätä ja käsitellä terveystietoja

Ei vaihtoehdon sääntöjä

määritellä lait ja valvoa niiden toteutumista

Ei vaihtoehdon sääntöjä

saada tietoa kansalaisten varallisuudesta

Ei vaihtoehdon sääntöjä

saada tietoa virtuaalivaluuttasijoituksista

Ei vaihtoehdon sääntöjä

vaatia kansalaisilta lojaaliutta valtiota kohtaan

Ei vaihtoehdon sääntöjä

määrätä asepalvelukseen

Ei vaihtoehdon sääntöjä

tehdä päätöksiä, joista kaikki eivät ole samaa mieltä

Ei vaihtoehdon sääntöjä

verottaa

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Ei mitään yllä olevista

Sääntö: Poista vaihtoehtoja käytöstä

Jos vaihtoehto on valittu Poista vaihtoehtoja käytöstä määrätä asepalvelukseen, saada tietoa kansalaisten varallisuudesta, saada tietoa virtuaalivaluuttasijoituksista, verottaa, tehdä päätöksiä, joista kaikki eivät ole samaa mieltä, kerätä ja säilyttää henkilötietoja, kerätä ja käsitellä terveystietoja, valvoa kansalaisia, vaatia kansalaisilta lojaaliutta valtiota kohtaan, pidättää rikollisia, määritellä lait ja valvoa niiden toteutumista, saada tietoa kansalaisten tuloista kysymyksessä Täydennä haluamasi lauseen jatkot: Valtiolla tulee olla mielestäni oikeus...

15. Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)

- Kyllä
- En
- En halua vastata

Kysymyksen säännöt

Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin? Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutoilla?, Vaikuttaako se, että virtuaalivaluuttoja on vaikea jäljittää, siihen, että olet käyttänyt niitä maksuvälineenä laittomissa asioissa?

En

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin?, Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutalla? Pitäisikö virtuaalivaluuttojen vaihdantaa seurata tarkemmin, jotta niitä ei voisi käyttää laittomiin asioihin?

En halua vastata

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutalla? Pitäisikö virtuaalivaluuttojen vaihdantaa seurata tarkemmin, jotta niitä ei voisi käyttää laittomiin asioihin?, Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin?

16. Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin? Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutoilla?

Kysymyksen säännöt

Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin? Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutoilla?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)** on *Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle*

17. Vaikuttaako se, että virtuaalivaluuttoja on vaikea jäljittää, siihen, että olet käyttänyt niitä maksuvälineenä laittomissa asioissa?

Kysymyksen säännöt

Vaikuttaako se, että virtuaalivaluuttoja on vaikea jäljittää, siihen, että olet käyttänyt niitä maksuvälineenä laittomissa asioissa?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

18. Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin?

Kysymyksen säännöt

Mitä ajattelet virtuaalivaluuttojen käytöstä laittomiin asioihin?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle
Kysymys **Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

19. Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutalla? Pitäisikö virtuaalivaluuttojen vaihdantaa seurata tarkemmin, jotta niitä ei voisi käyttää laittomiin asioihin?

Kysymyksen säännöt

Onko valtiolla oikeus puuttua laittomuuksiin, joita tehdään virtuaalivaluutalla? Pitäisikö virtuaalivaluuttojen vaihdantaa seurata tarkemmin, jotta niitä ei voisi käyttää laittomiin asioihin?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)** on Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle
Kysymys **Oletko käyttänyt virtuaalivaluuttoja laittomiin asioihin? (Esimerkiksi huumausainekauppaan)** on Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle

20. Maksatko mielelläsi veroja yleisellä tasolla?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

21. Kuinka mielelläsi maksat veroja yleisesti?

22. Kuinka mielelläsi maksat veroja virtuaalivaluutoista ja NFT:istä?

23. Vastaa seuraaviin väittämiin.

	1	2	3	4	5	
En pidä Suomen Verohallinnosta	☐	☐	☐	☐	☐	Pidän Suomen Verohallinnosta
Verotus on vaikeaa	☐	☐	☐	☐	☐	Verotus on helppoa
Kansalaisten ei tarvitse antaa valtiolle mitään	☐	☐	☐	☐	☐	Kansalaisten pitää antaa valtiolle vastineita

24. Mitä tuloja valtiolla on mielestäsi oikeus verottaa?

- Palkka
 - Yrityksen voitto
 - Oman asunnon mynnistä saatava voitto
 - Virtuaalivaluutoista saatava tuotto
 - NFT:n mynnistä saatava voitto
 - Sijoitusasunnoista/-kiinteistöistä saatava voitto
 - Osingot
 - Metsän myyntivoitto
 - Autot
 - Etuudet, kuten työttömyyspäiväraha tai sairauspäiväraha
 - Opintoraha
 - Maatilojen tuotto
 - Osakkeiden myyntivoitto
 - Joku muu. mikä?
-
- Ei mitään yllä olevista

Kysymyksen säännöt

Mitä tuloja valtiolla on mielestäsi oikeus verottaa?

Palkka

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Yrityksen voitto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Oman asunnon myynnistä saatava voitto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Virtuaalivaluutoista saatava tuotto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

NFT:n myynnistä saatava voitto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Sijoitusasunnoista/-kiinteistöistä saatava voitto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Osingot

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Metsän myyntivoitto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Autot

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Etuudet, kuten työttömyyspäiväraha tai sairauspäiväraha

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Opintoraha

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Maatilojen tuotto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Osakkeiden myyntivoitto

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Joku muu. mikä?

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Ei mitään yllä olevista

Sääntö: Poista vaihtoehtoja käytöstä

Jos vaihtoehto on valittu Poista vaihtoehtoja käytöstä Joku muu. mikä?, NFT:n myynnistä saatava voitto, Autot, Sijoitusasunnoista/-kiinteistöistä saatava voitto, Palkka, Opintoraha, Metsän myyntivoitto, Maatilojen tuotto, Etuudet, kuten työttömyyspäiväraha tai sairauspäiväraha, Virtuaalivaluutoista saatava tuotto, Osingot, Oman asunnon myynnistä saatava voitto, Osakkeiden myyntivoitto, Yrityksen voitto kysymyksessä Mitä tuloja valtiolla on mielestäsi oikeus verottaa?

25. Oletko tyytyväinen nykyiseen virtuaalivaluuttojen verotusmalliin?

- Kyllä
- En
- En tunne nykyistä mallia

Kysymyksen säännöt

Oletko tyytyväinen nykyiseen virtuaalivaluuttojen verotusmalliin?

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Mikä nykyisessä mallissa toimii mielestäsi hyvin?

En

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Miten kehittäisit nykyistä mallia?

En tunne nykyistä mallia

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Miten kehittäisit tiedonantoa virtuaalivaluuttojen verotuksesta? Mikä lisäisi kansalaisten tietoa virtuaalivaluutoista?

26. Miten kehittäisit nykyistä mallia?

Kysymyksen säännöt

Miten kehittäisit nykyistä mallia?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko tyytyväinen nykyiseen virtuaalivaluuttojen verotusmalliin?** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

27. Miten kehittäisit tiedonantoa virtuaalivaluuttojen verotuksesta? Mikä lisäisi kansalaisten tietoa virtuaalivaluutoista?

Kysymyksen säännöt

Miten kehittäisit tiedonantoa virtuaalivaluuttojen verotuksesta? Mikä lisäisi kansalaisten tietoa virtuaalivaluutoista?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko tyytyväinen nykyiseen virtuaalivaluuttojen verotusmalliin?** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

28. Mikä nykyisessä mallissa toimii mielestäsi hyvin?

Kysymyksen säännöt

Mikä nykyisessä mallissa toimii mielestäsi hyvin?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys **Oletko tyytyväinen nykyiseen virtuaalivaluuttojen verotusmalliin?** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle